

# BYGGNADS ARBETAREN

# 61

procent av byggnadsarbetarna  
vill **DELA PÅ** föräldraledigheten

Dessutom vill Byggnads-  
arbetarens läsare ha:

- fler poliser
- lägre fastighetsskatt
- högre bidrag
- socialdemokratisk regering
- sänkt arbetsgivaravgift.

Allt enligt en stor enkät  
undersökningsföretaget  
Skop genomfört inför  
valet.



**REKORDFARA**  
på kinabygge

Ny teknik **minskar**  
vibrationsskador

Magnus slåss mot  
**homofobi** i boden

**Baltisk** uthyrare  
hotas av blockad

Störtade 9 meter  
- **överlevde**

**test**

Jämn match  
mellan spikpistoler





**Kenneth Petterson**  
chefredaktör,  
ansvarig utgivare  
08-728 49 70  
070-607 56 97  
k.p@byggnadsarbetaren.se



**Anki Wetterstål**  
debattredaktör  
08-728 49 71  
070-664 49 00  
a.w@byggnadsarbetaren.se



**Jenny Berggren**  
allmänreporter  
08-728 49 73  
070-280 25 35  
j.b@byggnadsarbetaren.se



**Katarina Connheim**  
allmänreporter,  
nyhetsansvarig  
08-728 49 87  
070-627 60 84  
k.c@byggnadsarbetaren.se



**Nina Christensen**  
allmänreporter  
webbansvarig  
08-728 49 79  
070-246 87 06  
n.c@byggnadsarbetaren.se



**Ingemar Dahlkvist**  
arbetsrätt, löner  
08-728 49 72  
070-607 56 91  
i.d@byggnadsarbetaren.se



**Margite Fransson**  
arbetsmiljö, hälsa  
08-728 49 74  
070-607 56 89  
m.f@byggnadsarbetaren.se



**Cenneth Niklasson**  
allmänreporter  
08-728 49 76  
070-607 56 92  
c.n@byggnadsarbetaren.se



**Anki Sydegård**  
reportageansvarig  
08-728 49 77  
070-607 56 87  
a.s@byggnadsarbetaren.se

**TS-kontrollerad**  
upplaga 2005: 131 600

**Telefon:** 08-728 49 00  
**Postadress:** 106 32 Stockholm  
**Besöksadress:** Hagag. 2, 4 tr, Sthlm  
**Adressändring, medlem i Byggnads:**  
Kontakta din lokala avdelning  
**Prenumeration:** edb, telefon 08-  
619 35 93 **Pris, helår:** 297 kr  
**Annons:** Swartling & Wranding Media,  
telefon 08-545160 67  
**Repro:** Grafit  
**Tryck:** Sörmlands grafiska, Quebecor



**STOR UNDERSÖKNING**

## SÅ TYCKER BYGGNADS- ARBETARE INFÖR VALET:

- Socialdemokraterna tar bäst till vara på byggnadsarbetares intressen.
- Sysselsättningen är viktigaste valfrågan.
- Sänkt arbetsgivaravgift är bästa sättet att få fram fler jobb.
- Föräldraledigheten borde delas lika mellan mammor och pappor. Allt enligt Byggnadsarbetarens och Skops undersökning. SID 8-19

## PLÅTSLAGAREN SOM SLÅSS MOT HOMOFÖBI

SID 20-22



## REKORD I FAROR PÅ KINABYGGE

SID 24-25



## TEST: BÄSTA SPIKPISTOLERNA FÖR BYGGET

SID 33-35

# Blockadhot mot byggare från Litauen

**BYGGNYTT/** Efter en månad av misslyckade förhandlingar om kollektivavtal lägger Byggnads varsel om blockad mot det litauiska bemanningsföretaget Upteka. SID 28

**DEBATT** SID 4

## ”Dyrt att bara vara med i a-kassan”

”Det borde vara naturligt att vara med i facket med dagens höga tempo och ökande antal olycksfall”, skriver Helmer Hjelm.

**GREJER & GREPP** SID 38

## Handtag skakar mindre

Ny uppfinning minskar farliga vibrationer.

**BYGGFOLK** SID 42

## Han hoppade till torson

**MÖTEN & SÅNT** SID 43

**SISTA ORDET** SID 46

**KRYSET** SID 47

**BYGGFOLK** SID 40-41

## Mats räddar liv i över 200 knyck

När fackordföranden Mats Engström gasar med mc:n är det för att lära andra bromsa säkert.

**5 ROSOR &  
5 KLÖVER** SID 6

## Centern vann fräckisvalet





## FRÅGAN Har du bestämt hur du ska rösta?

**Adam Herrstedt, 31, glasarbetare, Malmö**

– Ja. Jag har inte röstat tidigare, utan legat på soffan lite för länge. Vi brukar ha heta diskussioner på jobbet innan valet. Man skyller allt på regeringen, men det spelar egentligen ingen roll vilka som sitter vid makten. Det blir ungefär detsamma i alla fall. Det är bra att det kommer in mindre partier också. De vågar ta upp saker som inte de stora partierna gör.



**Leif Rollne, 58, snickare, Sundsvall**

– Ja, jag är ganska säker, det finns nog inte mycket som kan ändra på det. Jag har mest röstat på samma parti varje gång. Någon gång har jag ändrat mig, men det var ett tag sen. Det har hittills varit dåligt i år med att följa partiledarbatterna, men på slutet, när alla är med, brukar jag titta.



**Andreas Olsen, 32, glasarbetare, Skurup**

– Ja, nästan. Vid förra valet var jag en latmask och hoppade över att rösta. Men det går inte längre. Man får rösta på det minst dåliga alternativet. Alla lovar så mycket, men inte många valloften hålls. Det är frustrerande att man inte kan påverka så mycket. Man får gå på sakfrågor och välja efter det.



## Dyrt att stå utanför facket

● Fackförbunden tappar medlemmar, vilket får de borgerliga partierna att jubla. Att bara tillhöra a-kassan har blivit på modet då fackföreningsavgiften anses vara för hög. Tidigare ansåg en stor del av byggnadsarbetarna att de inte hade råd med en lägre avgift om deras rättigheter skulle bevakas. Det borde vara lika naturligt med dagens höga arbetstempo och ökande antal olycksfall.

De jublande berättar inte att de oorganiserade är lika oskyddade som Adam och Eva när de lämnade paradiset med bara fikonlöven framför sig. Att det sociala skyddet inte ger ett tillräckligt skydd visar nedanstående exempel.

En betongarbetare miste vänster hand genom ett missförstånd vid rengöring av en betongpump.

Det visade sig att han var oorganiserad och därför inte kunde få något fackligt stöd. Han fick en protes, men det fungerade inte. Ett år senare ringde en representant från Lions Club i hans hemkommun upp den fackliga förtroendemannen och undrade om Byggnads, som är ett stort och mäktigt förbund, inte kunde hjälpa familjen som levde under svåra ekonomiska förhållanden. Förtroendemannen kunde endast beklaga det inträffade och förklara att om han bara hade varit medlem hos oss hade alla resurser stått till förfogande.

En annan episod däremot gränsade till rena skadeglädjen. Grannfrun kom en dag och var bekymrad över att hennes väninna hade fått sparken på "grått papper". Vid ett telefonsamtal med väninnan undrade jag hur

facket agerat? Då kom ett ynkligt pipande från andra änden av tråden: Jag var bara med i a-kassan för facket gjorde ingenting. Väninnan fick ett skratt tillbaka och svaret, det är lagom åt dig, och en undran hur hon visste vad som hände i en organisation hon inte tillhörde.

Det finns hundratals sådana fall att hänvisa till om vad följerna kan bli av att stå utanför. Är antalet oorganiserade i avdelningarnas verksamhetsområde stort, finns all anledning att ställa frågan vad funktionärer och styrelser i första hand gör för att tackla problemet? LO och förbunden borde "marknadsföra sig", som det numera heter, för det är inte bara en facklig, utan även en ekonomisk fråga.

**HELMER HJELM**  
UDDEVALLA

## Byggställning för proffs?



● Jag ville bara skicka in en bild på en byggnadsställning som heter duga. Var man nu lär sig att

göra sådana, livsfarliga verk?

**K-G ANDERSSON**  
LAXNE, SÖRMLAND

## Kapitalet stöder borgarna

● Svar till signaturen Mario i Byggnadsarbetaren nr 11. Var tror du borgerligheten får sina pengar ifrån i valtider? Jo, från kapitalstarka personer och då kallas det gåvor.

Om du tror att 1 miljon kronor

skulle förändra avgiften för år 2007, måste du vara mer än korkad. Sanningen är att du inte gillar sossar eller fackföreningen, så det spelar nog ingen roll om det är 1 miljon eller tio kronor.

**SOCIALDEMOKRATEN OVE**

## Vad är politik?

● Allt fler misstror den svenska regeringen.

De flesta svenskar tycker att regeringen gör ett bra jobb, men de som misstror regeringen och anser att de gör dåligt ifrån sig har blivit fler det senaste året, enligt en Skop-undersökning.

Vad är politik?

Statskonst eller överklassens konst att hålla underklassen under sig.

Med politik menas även ett bedrägligt förfarande.

**SVEN ERIK MYRBERG**

## BODTOMTEN

– Blir det mindre betonggrått nu när målarna ska in i Byggnads ...



### SKRIV TILL OSS - VI BJUDER PÅ PORTOT!

Adressen är Byggnadsarbetaren, Svarts post 110455302, 110 19 Stockholm. Du behöver inte sätta på något frimärke. Ring 08-728-49-00 Faxe 08-728-49-80 E-posta redaktionen@byggnadasarbetaren.se

Glöm inte uppge namn, adress och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

## Etik och moral behövs även i Byggnads

● Detta inlägg är ett svar till dig, "Robban", som i Byggnadsarbetaren nr 7 pratade om att "Förtroendeuppdrag kräver etik och moral".

Jag jobbar ute i produktionen och var tidigare ordförande i Byggnads Helsingborgsavdelning. På årsmötet i våras blev jag inte omvald.

Jag håller helt och hållet med dig, Robban, som var med på årsmötet, att etik och moral är mycket viktigt. Något som jag under alla år har hållit, och kommer att hålla mycket högt.

Jag tycker också att det är bra när medlemmar reagerar på olika saker som de tycker är fel och sen vågar stå för det i alla lägen. För tyvärr har det blivit så i Byggnads, och även i övriga samhället, att man oftast går den lätta vägen och jamsar med.

På årsmötet sa jag min mening, och för mig personligen kändes det i den stunden helt rätt. Att efter all den skit som jag fått ta till och från, var det på tiden att få säga sanningen, inte till Byggnads som avdelning, utan till avdelningens dåvarande ledningsgrupp och några till.

En av orsakerna till att jag med några röster förlorade ordförandevallet, kan ha varit att jag inte alltid hållit med en del av de ledande ombudsmännen på avdelningen. Jag tänkte lite själv, det var kanske inte så klokt, men för mig var det det.

Jag har alltid försökt att vara ärlig mot mig själv och andra och gjort det som känns rätt för vår avdelning och medlemmarna.

INGEMAR KVISTENBERG  
HELSINGBORG

### Byggnads Lund söker

med anledning av kommande generationsskifte inom funktionärs kåren

## Funktionärsaspiranter

som under ett antal månader vill prova på ombudsmannajobbet. Du kommer att medverka vid uppmätningar, ackordsförhandlingar och lönegranskningar samt på avdelningssidan få inblick i MB-frågor, försäkringsärenden och övriga medlemsärenden.

Du som söker bör ha erfarenhet som lagbas eller facklig förtroendeman samt ha goda kunskaper om facklig-politiska frågor. Du delar arbetarrörelsens värderingar och kan arbeta självständigt under eget ansvar. Du ska kunna uttrycka dig väl i tal och skrift.

Du är medlem i Byggnads och har tillgång till egen bil.

Upplysningar om tjänsterna lämnas av Tommy Hall tel 046-23 54 10 eller 070-624 57 30.

Skriftlig ansökan med meritförteckning och eventuella referenser ska vara avdelningen till handa **senast 25 september 2006**, till adress: "Funktionärsaspirant", Byggnads Lund, Porfyrvägen 8, 224 78 Lund.



### TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt på nätet. Gå in på [www.byggnadsarbetaren.se](http://www.byggnadsarbetaren.se).

## Sådan är du, byggnadsarbetare

Allt fler män tar pappaledigt. År 1990 tog männen ut sju procent av alla utbetalda dagar. Nu svarar papporna för cirka 20 procent av alla utbetalda dagar.

Men fördelningen är ojämn. Uttag av föräldraledighet följer ett klassmönster där högt utbildade män som är anställda inom stat, kommun och landsting är mest pappalediga, och män med LO-yrken minst.

Naturligtvis är ekonomin en viktig orsak, tjänstemän får vanligtvis löneutfyllnad från arbetsgivaren när de är föräldralediga, något som är ovanligt inom LO-yrken.

Men det är inte hela förklaringen.

Attityderna har stor betydelse. En vanlig inställning är

fortfarande att det anses vara kvinnornas uppgift att ta hand om barnen – en inställning som också förekommer bland en del kvinnor.

**Desto mer anmärkningsvärt är det då att en klar majoritet bland byggnadsarbetarna, 61 procent, tycker att mamman och pappan ska dela lika på föräldraledigheten.**

Det visar den stora enkät som undersökningsföretaget Skop

gjort för Byggnadsarbetarens räkning bland 1 000 medlemmar i Byggnads.

Däremot är det lite si och så med tron på välfärdssystemet. En majoritet vill ha högre ersättningar i socialförsäkringarna, men vill inte betala mer i skatt.

Nästan varannan vill avskaffa fastighetsskatten i dess nuvarande form, och var fjärde vill sänka den.

Även om drygt två av tre byggnadsarbetare i vår undersökning säger att de ska rösta på socialdemokraterna, så sitter kungen fortfarande säkert. Tre av fyra tycker att vi ska behålla monarkin.

En överväldigande majoritet, 80 procent, vill ha fler poliser, men säger bestämt nej till dödsstraff.

**Sådan är du, byggnadsarbetare.**

**Läs mer om vår stora undersökning på sidorna 8-19.**

Nästa tidning kommer den 21 september.

På återseende!

KENNETH PETTERSON  
CHEFREDAKTÖR



**TILL VILKA?** Kommunpolitikerna **ROLAND KARLSSON (C)**, Ulricehamn och **BENGT-OLOV ERIKSSON (S)**, Tierp.

**VARFÖR?** Två politiker som kommer från byggjobb **LADDAR INFÖR VALET**.

## CENTERN VINNER FRÄCKISVAL

### 1 Vad betyder snickarjobbet för dig som politiker?

– Oerhört mycket. Dels det där med att skapa något från början men mest på grund av entreprenörstänkandet.

### 2 Vad gör du när du inte sysslar med politik?

– Familjen, förstås, men också resor och min trädgård. Jag har en rätt noga planerad trädgård som jag ägnar en stund åt varje dag. Favoritväxten är trädgårdsvivan, mest för att den kommer tidigt, redan i mars.

### 3 Går du i Byggnadsledband som politiker?

– Nej, det tycker jag inte, men jag har mycket kontakter där och erfarenheterna från byggjobb och facklig verksamhet sitter förstås i.

### 4 Vem är din förebild?

– Nelson Mandela, han satt fängslad för sin politiska övertygelse och när han släpptes hade han den moraliska styrkan att gå vidare och skapa det nya Sydafrika.

### 5 Varför är du socialdemokrat?

– Det är det parti som bäst driver frågor som stämmer med mina värderingar om rättvisa och solidaritet.



Snickaren **Bengt-Olov Eriksson** är numer socialdemokratisk kommunpolitiker.

Centerns **Roland Karlsson** arbetade som vvs-montör innan politiken tog över.

### FRÄCKISEN

Det unga paret som dansade tätt tillsammans, när hon plötsligt frågade:

- **Tror du jag har fått punktering?**
- **Nää, hur så?**
- **Då kanske du kan vara så snäll och sänka domkraften!**

Fotnot: Båda fick berätta var sin fräckis. Den allsmäktiga redaktionen avgjorde valet. Center-Karlsson vann.

### 1 Vad betyder rörmokarbakgrunden för dig som politiker?

– Den har gjort att jag har ett stort kontaktnät. Jag arbetade med service, så jag träffade mycket folk.

### 2 Vad gör du när du inte sysslar med politik?

– Föreningsliv, i grunden mest idrott, men nu i utvecklingsgrupper som vi har i kommunen, där vi samlar föreningslivet för diskussioner om utveckling av samhället.

### 3 Har din bakgrund som LO-medlem påverkat det rätt bistra samarbetsklimatet över blockgränserna i Ulricehamn?

– Nej, jag gillar den fackliga grundidén, men gick ur facket eftersom de stödjer (s). Och svårigheterna att samarbeta i kommunen, som säkert är båda siders fel, beror nog mest på personkemi.

### 4 Vem är din förebild?

– Jag har mest idrottsliga förebilder, mest för att jag tycker att positiv energi är viktig. Jag uppskattar Jim Thursson, basket-coach och före detta landslagsspelare i basket, just för hans positiva energi.

### 5 Varför är du centerpartist?

– Jag är uppvuxen på en liten ort och tycker att centern är det enda parti som ser till helheten, inte bara stad utan både stad och landsbygd.

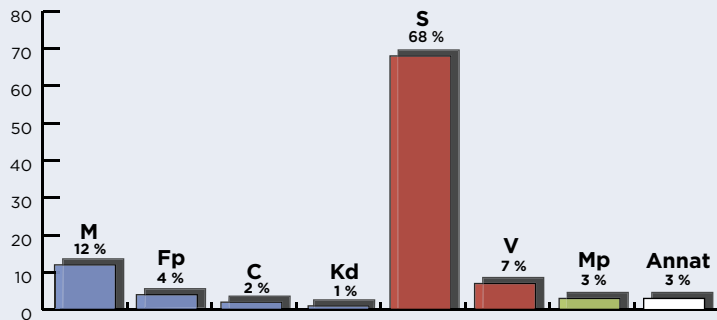
INGEMAR DAHLKVIST



# I HUVUDET PÅ BYG

## VI FRÅGADE

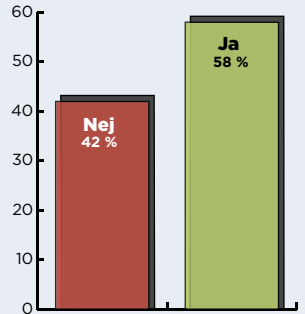
VILKET PARTI TÄNKER DU RÖSTA PÅ I RIKSDAGSVALET?



KÄLLA SKOP/BYGGNADSSARBETAREN 2006

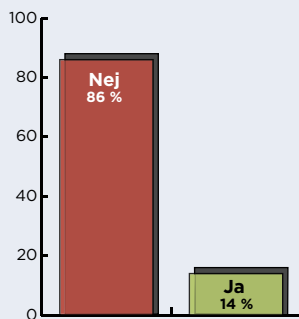
## VI FRÅGADE

TYCKER DU ATT SYSTEMBOLAGETS MONOPOL SKA AVSKAFFAS?



## VI FRÅGADE:

TYCKER DU ATT SEKKÖP SKA BLI LAGLIGT?



Personen på bilden har inte deltagit i undersökningen.

# BYGGNADSARBETARE VALÅRET 2006

Dela föräldraförsäkringen, sänk inte nivåerna i a-kassan och sjukförsäkringen, men avskaffa fastighetsskatten. Det tycker Sveriges byggnadsarbetare enligt en undersökning som Byggnadsarbetaren låtit göra tillsammans med undersökningsföretaget Skop, valåret 2006. Dessutom tycker byggnadsarbetarna till om Systembolaget, EU, sexköp och andra omstridda frågor.

TEXT CENNETH NIKLASSON OCH JENNY BERGGREN

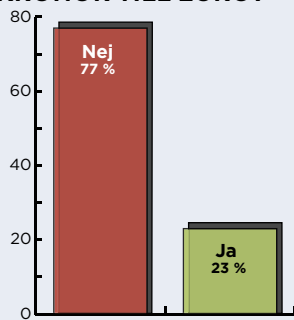
FOTO ELISABETH EDÉN OCH MAGNUS ERIKSSON

ILLUSTRATION NINNI OLJEMARK

GRAFIK ANKI SYDEGÅRD

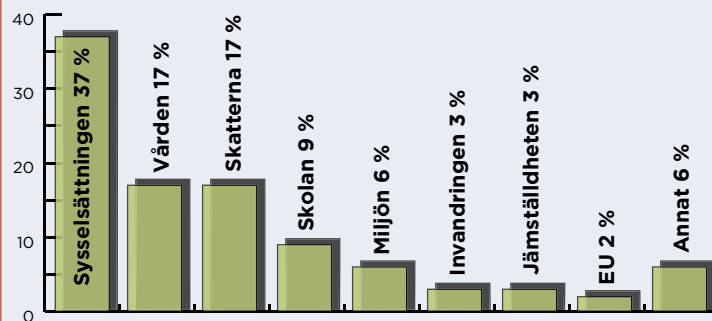
## VI FRÅGADE

TYCKER DU ATT SVERIGE SKA BYTA VALUTA, FRÅN KRONOR TILL EURO?



## VI FRÅGADE

VILKEN FRÅGA ÄR VIKTIGAST NÄR DU VÄLJER VILKET POLITISKT PARTI DU SKA RÖSTA PÅ?



# ...TROR SÄNKTA AVGIFTER SKAPAR FLER ARBETEN

68 procent av Byggnads medlemmar väljer socialdemokraterna, enligt tidningen Byggnadsarbetarens undersökning och den viktigaste valfrågan är sysselsättningen. Men byggnadsarbetarna litar inte på sitt favoritparti: de flesta tror att bästa sättet att få fram fler jobb är att sänka arbetsgivaravgiften, som alliansen vill.

**S**ocialdemokraterna får egen klar majoritet i riksdagen om byggnadsarbetarna får bestämma. 68 procent tänker rösta på Göran Perssons parti den 17 september. Näst största parti i undersökningen är moderaterna som fick 12 procent, följt av vänsterpartiet med 7 procent, folkpartiet 4 procent, miljöpartiet 3 procent, centern 2 procent och kristdemokraterna som fick 1 procent.

– Det verkar som om byggnadsarbetarna röstar något mer på socialdemokraterna än LO-gruppen gör generellt. Vid den senaste vallokalsundersökningen röstade 58 procent av LO-gruppen på socialdemokraterna, säger Sören Holmberg, professor vid Göteborgs universitet.

**Trots det starka mandatet för** socialdemokraterna och det faktum att sysselsättningen är den viktigaste frågan för byggnadsarbetarna sätter de en borgerlig åtgärd främst när det gäller kampen för fler arbetstillfällen. Över hälften – 54 procent – tror att sänkt arbetsgivaravgift är det bästa sättet att skapa fler jobb. Klassiska socialdemokratiska satsningar för att få bukt med arbetslösheten får betydligt lägre siffror. 18 procent tycker att en ökad satsning på offentlig sektor skulle vara effektivast och 12 procent tror att investeringar i infrastrukturen skulle vara bäst.

I övrigt trodde 8 procent på en försämring av anställningstryggheten för de unga. 5 procent valde att vara annat – i den gruppen dominerade sex timmars arbetsdag, fler lärlingsplatser och sänkt pensionsålder som svarsalternativ.

Resultatet av undersökningen visar också att det finns en stor grupp som inte svarat på frågan vilket parti de kommer att rösta på i valet. 21 procent av dem som deltog kunde inte eller ville inte uppge vilket parti de skulle rösta på. Det innebär att den gruppen bland byggnadsarbetarna i maj i år var något större än hos valmanskåren generellt.

**När det gäller valet mellan** socialdemokraterna och moderaterna finns det en tendens att ju äldre personen är, desto mer lutar det åt socialdemokraterna. I gruppen över 65 år fick socialdemokraterna 81 procent av rösterna, medan de i gruppen 35 år och yngre fick 59 procent. För moderaterna var motsvarande siffror 4 respektive 19 procent.

– När det gäller fördelningen beroende på ålder så tycker jag att bilden för byggnadsarbetarna i stort sett ser ut som den gör för hela valmanskåren. Det finns en dragning åt att äldre röstar på vänsterblocket och yngre mot höger, säger Sören Holmberg.

En enda yrkesgrupp gav inte socialdemokraterna egen majoritet. Det var maskinförarna som enligt undersökningen kommer att ge partiet 49 procent av rösterna. 32 procent av maskinförarna kommer att rösta på moderaterna.

– Den troliga förklaringen till detta är att det bland maskinförarna finns fler personer som har eller har haft egen maskin och kanske eget företag, säger Sören Holmberg.

**På frågan: vilket politiskt parti** tar bäst till vara byggnadsarbetarnas speciella intressen svarade 76 procent socialdemokraterna. 10

procent tyckte moderaterna och 7 procent vänsterpartiet. Övriga partier fick 1 eller 2 procent av rösterna.

Sysselsättningen är som sagt den fråga som påverkar byggnadsarbetarna mest när de väljer parti. 37 procent anger den som den viktigaste valfrågan. Två frågor – skatterna och vården – fick vardera 17 procent.

Här finns en tydlig tendens där skattefrågorna är viktiga bland dem som är 35 år och yngre – 25 procent – och vården bland dem som är 66 år och äldre – 35 procent.

Andra viktiga områden är skolan som 9 procent tyckte var viktigast och miljön 6 procent.

**Skop genomförde undersökningen** under april och maj bland medlemmar i Byggnads.

Av 1 306 personer svarade 1 008 och därmed hamnade svarsfrekvensen på 77 procent.

99 procent av de intervjuade är män. 31 procent är yngre än 35 år, 29 procent mellan 36 och 50 år, 26 procent mellan 51 och 65 år och 14 procent är 66 år eller äldre. ●

**”Över hälften – 54 procent – tror att sänkt arbetsgivaravgift är det bästa sättet att skapa fler jobb.”**





### TRÄARBETARE

Som träarbetare är du för delad föräldrapenning. Du vill inte att Sverige ska lämna EU, men det finns ett motstånd mot att vi ska gå över till euro. Om träarbetarna får bestämma kommer det inte att bli lagligt med sexköp i landet. Sannolikt lägger du din röst i valet på Göran Perssons parti.



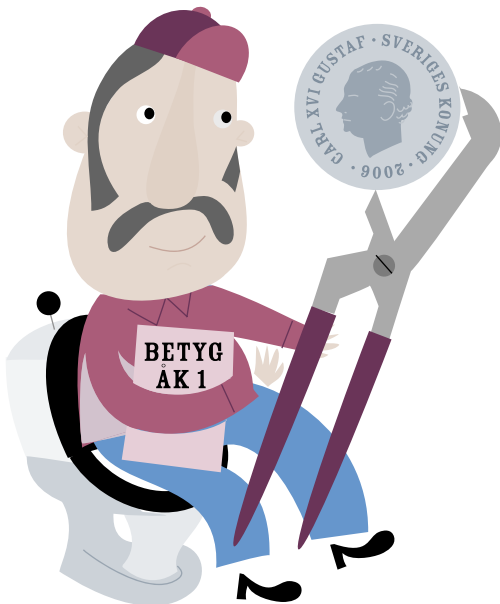
### MURARE

Du kan tänka dig att betala mer i skatt för att få en bättre välfärd. Bland murarna finns det en majoritet som står för den uppfattningen. Säger klart nej till betyg för elever på lågstadiet. Är den yrkesgrupp som är mest emot att dödsstraff återinförs i Sverige. Om spriten ska säljas på bolaget eller på Konsum spelar inte murarna någon roll. Lite över hälften av murarna röstar på (s).



### ANLÄGGNINGSARBETARE

Är för att Systembolagets monopol avskaffas. Däremot vill de inte rösta bort kungafamiljen - de sitter säkert. Som anläggare är du troligen för att mammor och pappor ska dela lika på föräldrapengen.



### VVS-MONTÖRER

Vill gärna se att det införs betyg på lågstadiet. Vill inte växla över från kronor till euro. Något avhopp från EU är däremot inte aktuellt. Och det lär inte bli något pigavdrag om vvs-arna får bestämma. De säger unisont nej. Socialdemokraterna kan i princip räkna med en röst från dig.



### BETONGARBETARE

Betongarbetarna är den yrkesgrupp som är mest emot monarkin. De är för delad föräldrapenning. Barnen kan sedan räkna med betyg redan från första klass. Precis som hos maskinförarna finns det en större grupp som är för att sexköp ska bli lagligt i landet. Mycket stor sannolikhet att du röstar på socialdemokraterna.



### MASKINFÖRARE

Som maskinförare drar du mer till höger än de andra yrkesgrupperna: du vill troligen inte betala mer i skatt för att få bättre välfärd. Och gärna slopa fastighetsskatten och sänka inkomstskatten. Du är för fler poliser på gatorna och möjligen även för att dödsstraffet återinförs. Är - jämfört med de andra yrkesgrupperna - mer positiv till det så kallade pigavdraget. Ser gärna betyg på lågstadiet, men säger nej till att föräldrapenningen delas lika. Nästan var fjärde maskinförare vill se att sexköp ska bli lagligt.



Fler pappor på bygget borde stanna hemma med sina barn. Det tycker sni ckaren Tony Axi som varit hemma ett halvår med sin son Xander. "Det här är en tid som aldrig kommer tillbaka och det är verkligen stimulerande."

# ...VILL DELA LIKA PÅ BARNLEDIGHETEN

Xander, 16 månader, står på ostadiga ben och sträcker armarna mot pappa. "Det har varit jätteroligt att vara pappaledig. Xander och jag har fått en mycket bättre kontakt", säger Tony Axi, 23 år. Han hör till den majoritet bland byggnadsarbetarna som tycker att papporna ska få större del av föräldraledigheten.

**T**ony Axi är snickare på NCC. Han har jobbat som byggnadsarbetare i några år, men nu har han tagit en paus i husbyggandet. Tony blev nämligen pappa i februari förra året.

– Det var fantastiskt och för mig var det en självklarhet att jag skulle vara hemma med min son.

Han ser det både som en omväxling från jobbet och som en investering för umgänget med sonen i framtiden. När Xander fyllde ett år påbörjade Tony sin pappaledighet. Den första tiden var en utmaning.

– Ibland så skrek han bara och viftade med armarna. Det var omöjligt att veta vad han ville. Då kände man sig lite villrådig, men efter ett tag så lärde jag mig att tolka hans signaler. Det gäller bara att ta det lugnt.

Efter några veckor blev Tony allt säkrare i sin roll och han blev överraskad över hur snabbt Xander utvecklades.

– Det händer nya små saker varje dag. Detaljer som man aldrig får uppleva om man inte är pappaledig. Nästa stora grej är att han ska börja gå. Han har redan tagit några steg, berättar Tony stolt.

I dagens föräldraförsäkring har föräldrarna tillsammans rätt till 480 dagar, alltså 240 dagar var. 180 av dagarna kan överlåtas på den andra föräldern. 60 av dagarna är däremot låsta på mamman eller pappan. Tony skulle gärna se att männen tvingades ta ut en större del av föräldraledigheten.

– Det kanske inte behöver bli hälften var, men minst 30 procent till papporna tycker jag är rimligt.

Tony är medveten om att det kan finnas ekonomiska skäl som gör att en del pappor i princip väljer bort att vara hemma.

– Jag får tio procent av lönen från NCC och tillsammans med föräldrapengen så klarar

vi oss bra. Ersättningen är så pass hög att de flesta borde ha råd att vara hemma.

Xander suger ivrigt på ett av kexen. Chokladen smetas ut runt mun och på händer. När han tappar den sista biten på golvet fäster han genast blicken på kakfatet som står på köksbordet i lägenheten i stockholmsförorten Fisksätra. Xander sträcker sig efter en kaka och tittar förhoppningsfullt på pappa.

– Vi var på kalas för ett tag sedan och då fick han smaka godis för första gången. Sedan dess har han blivit tokig i sötsaker.

Men Tony tycker att det får vara nog för denna gång.

– Titta ut, säger han och lyfter fram Xander till fönstret i en avledande manöver samtidigt som han torkar händer och mun med papper.

Fyra våningar ner ligger Fisksätra torg. Solen flödar, några mammor sitter och pratar medan barnen leker i en fontän, ett pensionärspar vilar på en bänk, en brevbärare jobbar sig fram från port till port och runt torget ligger husfasader av betong och plåt.

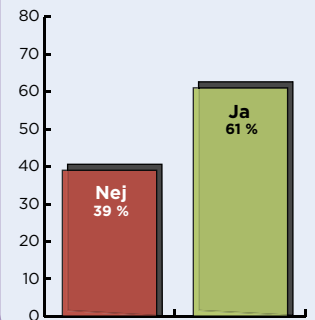
– Det här är ett av grabbens favoritnöjen. Det händer alltid något därnere, men mest av allt gillar han bilar. Så fort han hör en bil stannar han till och lyssnar.

Nu i september börjar Xander på dagis och Tony återvänder till polarna på bygget.

– Det kommer att kännas tungt i början. Jag kommer helt klart att fundera på hur han har det på dagarna. Om det varit möjligt hade jag gärna varit hemma ett halvår till. ●

**”Minst 30 procent till papporna tycker jag är rimligt.”**

**VI FRÅGADE:  
TYCKER DU ATT  
FÖRÄLDRALEDIGHETEN  
SKA DELAS LIKA MELLAN  
MAMMAN OCH PAPPAN?**



KALLA SKOP/BYGGNADSSARBETAREN 2006

**Mats Bergsten, 55 år, snickare från Tyresö. Två barn. Var hemma ett tag när de var nyfödda.**

▶ **Ängrar du i dag att du inte tog pappaledigt?**

– Ja, det gör man väl.

Det hade nog varit bra om man tagit en del dagar.

▶ **Skulle du ta ut pappaledighet om du fick barn idag?**

– Det hade jag nog gjort.



**Kent Eriksson, 57 år, betongarbetare från Stallarholmen. Två barn. Var hemma i två månader.**

▶ **Varför var du pappaledig?**

– Det stämde bra med gummans jobb.

▶ **Skulle du ta ut pappaledighet om du fick barn i dag?**

– Jag skulle nog ta en del. Jag vet inte. Det är en kostnadsfråga också och sedan är man ju mycket med barnen även fast man inte är pappaledig.

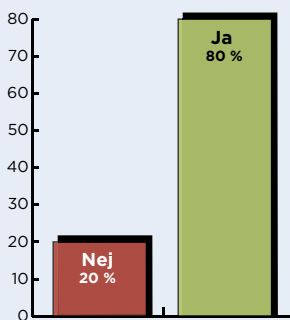




# ...VILL HA HÅRDARE TAG MOT BROTT

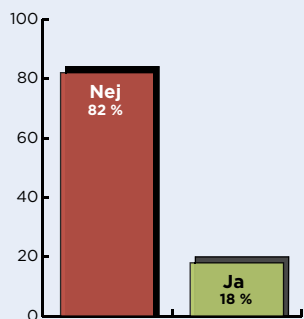
Fängelsebygge är inte som vilket bygge som helst. Inte en halv millimeter stor glipa får finnas någonstans i cellerna då de är färdigbyggda. Flera av arbetarna som bygger Sveriges största anstalt tycker att det borde vara hårdare tag i fängelserna, men dödsstraff får inte deras stöd.

**VI FRÅGADE:  
TYCKER DU ATT DET  
BEHÖVS FLER POLISER  
I SVERIGE?**



KALLA SKOP/BYGGNADSARBETAREN 2006

**VI FRÅGADE  
TYCKER DU ATT DÖDS-  
STRAFF SKA ÅTER-  
INFÖRAS I SVERIGE?**



Rören kan inte gå rakt ner, de ska slingra sig nedåt i sidled genom väggarna. Det är kort sagt mycket utöver det vanliga att tänka på för lagbasen Christer Kjellgren och de andra som bygger på Salbergaanstalten i Sala i Västmanland.

Springor i exempelvis mattskarvarna får inte finnas för att internerna inte ska kunna gömma så mycket som en nål eller ett rakblad. Rören måste slingra sig så att det inte går att skicka något genom dem. Och i ventilationstrummorna sätter arbetarna in kryss, så att det inte går att krypa mellan våningarna. Christer Kjellgren säger att bygget är en utmaning, men lägger till att det är byggjobb alltid.

– Vi måste hitta lösningar. De som sitter på kontor upprepar i stort sett samma sak.

På det tidigare sjukhusområdet i Sala ska 342 personer få plats i fängelse- eller häktesceller. Två nya hus är byggda, i övrigt bygger lagen från Peab om gamla sjukhusbyggnader. Just nu jobbar Christer Kjellgrens lag med gipsning. Bakom gipsen sätter de plåt, för att det inte ska gå att göra hål i väggarna. Ytterst skjuter de fast hårdgips, som tål sparkar.

Varje cell blir tio till tolv kvadratmeter, med en liten toalett i ena hörnet. Håkan Söderberg stegar upp hur det precis ska få plats en säng, ett skrivbord, en stol, en hylla och en tv. Allt väggfast. Lamporna sitter infällda i taket och allt kommer att vara fastsatt med skruvar som inte kan skruvas utåt.

Än är inte ens alla väggar på plats i cellen där Håkan Söderberg stegar upp möbleringen. Ändå är det inte svårt att föreställa sig känslan av hur väggarna kryper allt närmare under ännu en kväll på den här ytan. Christer Kjellgren säger senare att han inte skulle stå ut länge själv. Men känslan tycks vara dubbel. För samtidigt tycker han att internerna på sätt och vis verkar ha det väl bra.

När det är rast i solen framåt elvatiden upprepar snickaren Tommy Lindén det Christer Kjellgren redan konstaterat. Att när man står i en cell är det inget man skulle vilja uppleva.

– Jag tror mer på vård. Men det ska ju helt klart kännas att man har gjort något fel, säger han om fängelsestraff.

Elektrikern Conny Nilsson är för en mer hårdför linje. Och det är fler som mumlar instämmande när han säger att internerna har det för bra, bland annat för att de har egna celler. Han jämför med länder där de får sitta ihopträngda och där maten är sämre än

i Sverige. Tommy Lindén invänder att det bara är vård som verkligen hjälper.

– Eller så ska man aldrig släppa ut vissa, svarar Conny Nilsson.

Tommy Lindéns resonemang är mer i linje med de visioner som

**”Med fler snutar minskar brottsligheten.”**

ska styra den svenska kriminalvården. Bättring hos internerna ska inte straffas fram med så dåliga förhållanden som möjligt. Det är med helt andra metoder kriminalvården ska arbeta för att främja anpassning till samhället. Det kan handla om att de intagna får bättra på sina personliga resurser genom exempelvis utbildning eller behandling.

Enligt Byggnadsarbetarens opinionsundersökning är 18 procent av byggnadsarbetarna så på tvärs med tanken på rehabilitering att de är för att Sverige återinför dödsstraff. På fängelsebygget tycker fler arbetare än de som redan kommit till tals här att fängelsevistelserna borde vara hårdare. Men dödsstraff tycker de är väl drastiskt. Kanske vid mord, tycker Conny Nilsson. Kanske i vissa



Bernth Johansson njar samman armeringsjärn på murbygget. "Det är väl bra att man burar in dem", säger han om dem som ska sitta på fängelset, men tillägger också att det inte alltid är den bästa lösningen.



fall, säger någon annan. Men de flesta konstaterar bara att det vore att gå för långt, att det är förlegat.

Däremot håller alla med om att det behövs fler poliser i Sverige, något som 80 procent instämmer i enligt undersökningen.

– Med fler snutar minskar brottsligheten, säger Magnus Engzell.

**Han är lagbas på murbygget.** Än så länge är arbetet alldeles i början, men till i november ska där stå en 1 400 meter lång och sex meter hög betongmur. Hela fängelset ska vara klart i juni nästa år. I stekande sol lägger bygglaget från Ångström & Mellgren nu ut armeringsjärn i botten av muren. Fem liter vatten om dagen måste man dricka för att orka, säger de. De långa tiomillimetersjärnen bägnar mjukt när Ulf Ågren och Bernth Johansson lyfter dem för att lägga dem längs med murens sträckning. Tvärs över lägger de kraftigare järn så att det bildas ett rutnät på några kvadratdecimeter. Tålmodigt najar de samman järnen i skarv efter skarv.

Under dagen kommer också formen så att de kan börja gjuta de första bitarna, 24 meter om dagen ska det bli. Senare kommer en annan firma att se till att ett stort rostfritt rör kommer på plats högst upp. Det ska göra det svårare att klättra över muren, eller kasta saker över den. Dessutom ska det finnas tre staket runt fängelset, samt ett skydd som gör att man inte kommer fram till muren med bil även om man kör igenom staketet.

Fängelset ska ha säkerhetsklass C på en skala där A är säkrast och F är öppna anstalter.

– Det är svårt att se hur säkra de andra är, för det här känns ju ganska säkert, funderar Magnus Engzell när han beskriver staketet och muren. ●

**Conny Nilsson på rast i förmiddagssolen, och i diskussion om ifall det borde vara hårdare än i dag att sitta i fängelse i Sverige.**



## HÅRDARE STRAFF GÖR ATT FÄNGELSERNA FYLLS

● **Bygget i Sala är en del av en storsatsning på fler anstaltsplatser i Sverige. Tidigare har överbeläggningen varit så stor att bland andra Europarådet riktat kritik mot situationen.**

Till år 2010 ska kriminalvården bygga 2 847 nya platser för dömda och häktade personer. Den egentliga ökningen stannar ändå på 1 753, eftersom anstalter från 1800-talet samtidigt stängs.

De senaste åren har det varit trångt på de svenska anstalterna. Situationer med överbeläggning och restriktioner har flera gånger kritiserats av den europeiska samarbetsorganisationen för mänskliga rättigheter, Europarådet, och människorättsorganisationen Amnesty.

Enligt Henrik Tham, professor i kriminologi vid Stockholms universitet, har forskning inte kunnat ge belägg för att brottsligheten har ökat eller

blivit grövre. Han tror att förklaringen till det höga antalet interner i stället handlar om att samhällets syn på främst våld och narkotika har hårdnat. Det har tagit sig uttryck i bland annat hårdare straff, och att fångar som tidigare släpptes efter halva tiden får sitta av två tredjedelar av sina straff.

Ett exempel är ökningen av livstidsdömda, det hårdaste straffet man kan dömas till i Sverige. I slutet av juni avtjänade 149 personer livstidsstraff på

svenska fängelser, 1991 var motsvarande siffra 35 personer.

Dödsstraff i fredstid förbjöds 1921 i Sverige, i krigstid var det tillåtet till 1972.

När Sifo tidigare i år ställde frågan ”Finns det något eller några brott som borde kunna beläggas med dödsstraff?” till drygt tusen svenskar svarade 33 procent ja. I undersökningen som Skop gjort åt Byggnadsarbetaren löd frågan ”Tycker du att dödsstraff ska återinföras i Sverige?” ●

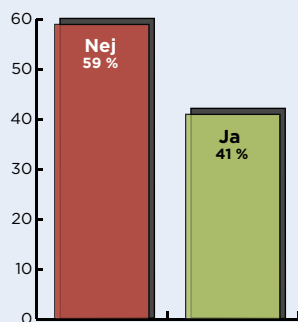


# GÄRNA BIDRAG - MEN INTE MER SKATT

En byggarbetsplats utanför Stockholm sommaren 2006. Många av byggnadsarbetarna tror inte på välfärdssamhället. De tycker att skattenivån är okej, men misströstar när allt för mycket pengar slarvas och myglas bort. I undersökningen från Skop är bilden tydlig – en majoritet bland byggnadsarbetarna vill ha höjda ersättningar, men de vill inte betala mer i skatt.

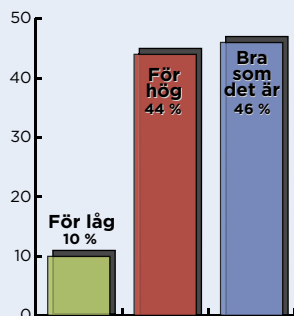
## VI FRÅGADE

VILL DU BETALA MER I SKATT FÖR ATT FÅ BÄTTRE VÄLFÄRD?



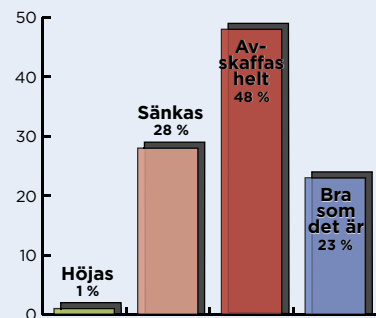
## VI FRÅGADE

TYCKER DU ATT INKOMSTSKATTEN FÖR LÅG- OCH MEDEL-INKOMSTTAGARE ÄR FÖR HÖG ELLER FÖR LÅG? ELLER ÄR DET BRA SOM DET ÄR?



## VI FRÅGADE

TYCKER DU ATT FASTIGHETSKATTEN SKA HÖJAS, SÄNKAS ELLER AVSKAFFAS HELT? ELLER ÄR DET BRA SOM DET ÄR?



KALLA SKOP/BYGGNADSSARBETAREN 2006

**D**et är livlig aktivitet på ett JM-bygge i Sickla utanför Stockholm. På ett av bostadshusen pågår gjutning av det översta våningsplanet, i huset mitt emot går några unga killar och isolerar och vid armeringsbänken på gårdsplan står en betongarbetare och klipper järn. Den något gråhåriga mannen heter Lars Bondesson, 58 år, och är från Strängnäs. Han tillhör en minoritet bland landets byggnadsarbetare. Han kan nämligen tänka sig att betala mer i skatt för att få en bättre välfärd – det kan 41 procent medan 59 inte vill, enligt Byggnadsarbetarens och Skops undersökning. Men han har sina tvivel.

– Att betala lite till är inga problem. Det har

jag råd med, men samtidigt så känner jag en stor osäkerhet. Jag är rädd för att pengarna inte går till dem som verkligen behöver hjälp. Jag vet faktiskt inte om jag tror på välfärdssamhället längre, jag litat inte på systemet. Det är för mycket mygel överallt

**Kollegan – timmerrmannen Bengt** Karlsson, 45 år, från Huddinge – lägger sig i diskussionen.

– Jag vill nog inte betala mer. Inte om jag inte vet helt säkert att pengarna verkligen kommer till personer som verkligen behöver hjälp. Tycker att effektiviteten när det gäller stat och kommun borde bli bättre. Det är för stora omkringkostnader helt enkelt.

Lars Bondesson har jobbat i drygt 40 år. Han säger själv att han i princip aldrig är sjuk och han tycker att sjukersättningen borde höjas till en högre nivå.

– Jag tycker att om man alltid går till jobbet och blir sjuk någon enstaka gång, då borde ersättningen vara hög. Minst 90 procent eller varför inte 100 procent. Det borde pengarna räckas till om alla bara sköter sig.

I undersökningen tycker 50 procent av byggnadsarbetarna att sjukersättningen borde höjas, 47 procent tycker att dagens nivå är bra och 3 procent vill se en sänkning.

Lars Bondesson har svårt att förstå varför det finns folk som fuskar.

– Det normala är väl att man går till job-



Lars Bondesson och Bengt Karlsson är oroliga för att välfärdssamhället håller på att falla samman. "Det går utför. Men vi måste fortsätta kämpa för solidarisk rättvisa. Moralerna måste bli bättre", säger Lars Bondesson.

bet när man är frisk. Det borde alla göra. Det handlar ju om ärlighet och det är just ärlighet som är grunden till hela vårt välfärdssystem. Jag tycker det är sorgligt att hela vårt sociala system som vi byggt upp tillsammans under så många år nu håller på att falla samman. Man kan ju fundera på hur det ser ut om 50 år.

Ingen av dem har någon klar idé om hur man ska komma åt dem som fuskar med olika typer av ersättningar. Möjligen kan de tänka sig sjukintyg från första dagen för dem som är sjuka. De har heller inga konkreta förslag på hur man ska få rätsida på den försämrade moralen. Båda är noga med att påpeka att de som verkligen är i behov av hjälp från samhället ska ha rätt till ersättning.

**Några yngre killar som jobbar** på ett tak med att spika råspont tycker inte att sjukersättningen ska höjas. De verkar dessutom ha gett upp tron på att folk ska vara hederliga. De har liksom redan anpassat sig till den nya tiden.

– Nivån är nog lagom i dag. Skillnaden mot en nivå på 90 procent gör att folk ändå släpar sig iväg till jobbet. Vid en för bra ersättning skulle folk ligga hemma på sofflocket, säger Manne Alstergren, 28-årig snickare från Tyresö.

När det gäller att betala mer för att få en bättre välfärd tycker såväl Manne Alstergren, som de två snickarpolarna Mattias Kalleryd

och Henrik Viklund att dagens skattenivå är rimlig.

– Den får i alla fall inte bli högre, fast egentligen vet jag inte någonting om det där. Jag är inte så insatt, säger 20-årige Mattias Kalleryd, som fortfarande bor hemma i lägenheten i Hammarby Sjöstad.

När frågan om fastighetsskatten kommer upp vaknar den tio år äldre Henrik Viklund till liv. Han har kommit några steg längre i livet än Mattias och är på väg att bli vuxen då tanken på ett husköp gror i bakhuvudet.

– Fastighetsskatten känns väl lite fel. Bättre att alla får ta smällen när de säljer huset, säger han och skrattar.

Möjligen var det ett ironiskt inlägg för att visa att de flesta bara tänker och tycker saker som gynnar den egna plånboken. Han får ändå stöd av de två äldre herrarna nere på gården när det gäller fastighetsskatten. Båda bor i villa.

– De flesta tycker nog att fastighetsskatten är fel. Den drabbar ju personer som bor på

orter med kraftig prisökning på ett orättvist sätt. Det kan handla om pensionärer som inte har så stora inkomster. Ska de tvingas bort från sina hem. Det är inte rimligt, säger Bengt Karlsson bestämt.

**Även en majoritet av** byggnadsarbetarna som deltog i Skops undersökning vill ha bort eller förändra fastighetsskatten. 48 procent vill avskaffa den helt och 28 procent vill ha en sänkning.

Bredvid står Lars Bondesson och nickar instämmande.

– Egentligen handlar skatter och välfärden om rättvisa. De som tjänar mest ska betala mest skatt och de som tjänar minst betalar minst. Är det så svårt? Och sedan ska alla vara ärliga och inte utnyttja systemet. I dag tycker de som inte myglar att det blir orättvist när de betalar till välfärden och sedan går pengarna till någon som fuskar. Det leder bara till ytterligare förfall som i sin tur urholkar systemet ännu mer. Jag vet inte vad det ska sluta med, säger Lars Bondesson upprört.

Alla fem är eniga om att det är svårt att lita på dem som bestämmer – politikerna. De anses vara lika stora kålsupare som Svensson. Helt klart finns det en viss uppgivenhet inför valet nu i september.

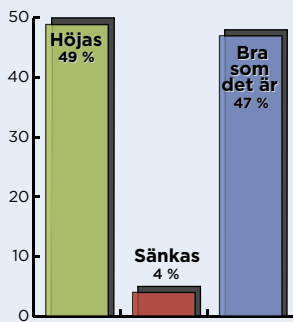
– Jag tycker ändå att det är viktigt att alla röstar i valet. Det ansvaret måste alla ta, säger Lars Bondesson. ●

**”Jag är rädd för att pengarna inte går till dem som verkligen behöver.”**

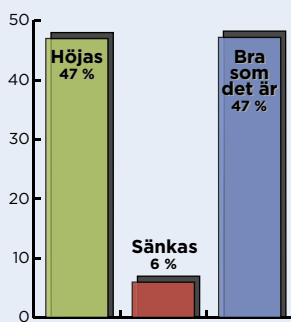


Henrik Viklund, Manne Alstergren och Mattias Kalleryd tar en paus i solskenet. De är helt överens om en sak – inkomstskatten får inte höjas.

**VI FRÅGADE**  
TYCKER DU ATT  
ERSÄTTNINGSNIVÅERNA  
FÖR SJUKERSÄTTNINGEN  
SKA HÖJAS ELLER  
SÄNKAS? ELLER ÄR DET  
BRA SOM DET ÄR?



**VI FRÅGADE**  
TYCKER DU ATT  
ERSÄTTNINGSNIVÅERNA  
I A-KASSAN SKA HÖJAS  
ELLER SÄNKAS? ELLER  
ÄR DET BRA SOM DET ÄR?



KÄLLA SKOP/BYGGNADSSARBETAREN 2006

## BETYG, EURO, BOLAGET OCH KUNGEN...

... så här tycker Sveriges byggnadsarbetare i en rad andra omdebatterade frågor:

**VI FRÅGADE** I Sverige regleras lägstalönen i kollektivavtal. Tycker du att Sverige ska införa lagstadgade minimilöner?

- Nej, svarar 51 procent.
- Ja, svarar 49 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att man ska få göra avdrag för hushållsnära tjänster, så kallade pigavdrag?

- Nej, svarar 63 procent.
- Ja, svarar 37 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att det ska vara samma pris för att gå till tandläkaren som att gå till husläkaren?

- Ja, svarade 94 procent.
- Nej, svarade 6 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att elever ska få betyg på lågstadiet?

- Nej, svarade 58 procent.
- Ja, svarade 42 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att Sverige ska lämna EU?

- Nej, svarade 60 procent.
- Ja, svarade 40 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att Sverige ska byta valuta från kronor till euro?

- Nej, svarade 77 procent.
- Ja, svarade 23 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att Systembolagets monopol ska avskaffas?

- Ja, svarade 58 procent.
- Nej, svarade 42 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att monarkin ska avskaffas?

- Nej, svarade 76 procent.
- Ja, svarade 24 procent.

**VI FRÅGADE** Tycker du att sexköp ska bli lagligt?

- Nej, svarade 86 procent.
- Ja, svarade 14 procent.

Samtliga frågor och svar är tagna från Byggnadsarbetarens och Skops undersökning 2006. Totalt har 1 008 personer intervjuats, vilket ger en svarsfrekvens på 77 procent. Samtliga är medlemmar i Byggnadsarbetareförbundet. 99 procent av de tillfrågade är män.



# Mamma sa: ”är du homosexuell är du inte min son”

## Magnus vill lyfta fram bögarna i boden

Han sticker ut direkt. Plåtslagaren Magnus Brodin har en tröja med texten ”Heteronorm? Nej tack.” ”De frågar; är du bög eller? Och sedan får vi i gång en diskussion. Det är det jag vill”, säger han.

TEXT MARGITE FRANSSON FOTO ANNA SIMONSSON

**D**et är augusti och stekhett. Samtidigt pågår världens party på Stockholms gator. 35 000 personer marscherar, dansar och ger järnet i Prideparaden. Stämningen är uppsluppen, 350 000 personer kantar gatorna och dras med i festivalyran, när kändisar, poliser, politiker, fackföreningar och många andra manifesterar för homo-, bi- och transpersoners rättigheter.

Någonstans i festivaltåget syns plötsligt en röd bygghjälms. Under den finns Magnus Brodin, 28 år och plåtslagare från Stockholm.

– Det var roligt, ett sådant drag. Enda nackdelen var väl att vi från facket framstod som grå möss jämfört med de andra i paraderna. Vi får göra något åt det till nästa gång, säger han när vi träffas några veckor senare.

**Annars är Magnus inte någon blek typ.** Han vågar höja rösten för frågor som få andra talar om i boden och facket. Han tycker att det finns en tråkig attityd mot homo- och bisexuella på många byggen. Den vill han förändra.

– Det handlar inte om sexualitet egentligen, utan om människor. Det är allas arbetsplats, alla ska kunna trivas oavsett vilken läggning man har, säger han.

I byggbranschen finns knappt några som träder fram och säger att de är homosexuella.

Magnus förstår varför.

– Det finns en speciell jargong som känns mindre tolerant. Faran är att det blir det där snacket i bodarna. Även om alla inte

tycker det är skit eller hemskt med homosexuella, så säger ingen heller ifrån ifall någon påstår det, säger han.

Magnus har alltid reagerat över orättvisor. Grunden till det finns egentligen i Tyresö där han växte upp. Magnus mamma är under-sköterska och pappa är lagerarbetare och gammal proggare.

– Jag tyckte tidigt att samhället var fruktansvärt orättvist. Vi var inte fattiga, men det var aldrig någon självklarhet för oss att resa på semester, som det var för många andra. När andra bytte till nya bilar, köpte mamma en gammal bil för 2 000 kronor hos grannen.

**Många av hans åsikter har tillkommit** när han tyckt att föräldrarna har haft fel.

– Min egen mamma sa att ”är du homosexuell är du inte min son”. Då fattar jag hur djupt fördomarna sitter och hur viktigt det är att få bort dem, säger han.

Redan under skoltiden började Magnus jobba mot rasism och det har han fortsatt med även sedan han blev plåtslagare och sedan aktiv inom facket.

– Attityden i invandrarfrågor är bättre nu i bodarna. Dels har all diskussion om rasism gjort att folk tänker till och dessutom finns det fler invandrare på arbetsplatserna. Man ser att de är bara vanliga människor, säger Magnus.

Han ser skillnaden genom att man inte kan vräka ur sig rasistiska påståenden utan att få mothugg, eller att folk visar tydligt att de inte lyssnar om någon säger något nedsättande om invandrare.



“Om någon har fördomar mot homosexuella kan man lyfta frågan och ställa en motfråga. Varför tycker du så?” säger Magnus Brodin, plåtslagare som gick med i Prideparaden.

HETERONORM?  
NEJ TACK!

© RFSL Stockholm

”Vi är ju själva utsatta. Andra har hemska fördomar mot oss i byggbranschen. Om vilken syn vi har på människor.”



Nu tycker Magnus att det är viktigt att gå vidare med nästa fråga. Att facket jobbar vidare med rättigheterna för en annan utsatt grupp: homo-, bisexuella och transpersoner.

– Jag tror att det är ett dolt arbetsmiljöproblem, att många lider i tysthet. Men om det så bara skulle finnas fem homosexuella i hela byggbranschen, så är det för jävligt om de inte vågar gå ut med det på grund av omgivningen. Det måste vara grymt jobbigt.

Det handlar om att kunna vara öppen med sig själv som social person. Det är ju en mänsklig rättighet, säger Magnus. Han tar som exempel att kunna berätta om vem man varit med på semestern och inte vara rädd för att bli sedd på stan med sin livskamrat, om han eller hon är av samma kön.

Fördomarna han hör på vissa arbetsplatser kan bestå i att folk tycker att det är sjukt och onaturligt att vara homosexuell. Detta uttrycks sedan i olika absurda påståenden. Han tror att det beror på just att det är så få öppna homosexuella på byggen. Inom till exempel Handels och Kommunal finns det fler som är öppna med sin läggning.

**Men det är inte bara för de homosexuellas skull** han vill få i gång diskussionen i bodarna, utan också för andra byggnadsarbetare.

– Vi är ju själva utsatta. Andra har hemska fördomar mot oss i byggbranschen. Om vilken syn vi har på människor. Att vi skulle vara så intoleranta mot andra grupper. Det är det jag vill visa att vi inte är.

Därför är det viktigt att facket vågar, tycker han, och anser till exempel att det är bra att NCC är med i nätverket Fritt fram. Kanske kan det leda till att de som förut hållit tyst om sin läggning vågar berätta. Eller att andra som skrämts av branschens rykte, vågar söka jobb där.

Han har mött folk inom facket som är oroliga för att driva de här frågorna, som tror att det skrämmer bort medlemmar.

– Men jag tror att det är precis tvärtom. Det är viktigt att för-

svara kollektivavtal, men det här är också en viktig facklig fråga. Vi kan inte bara åka gocart i ungdomskommittén.

Han har bestämda åsikter, men han tänker noga efter innan han svarar på frågor. Han tror på samtal som det bästa sättet att övertyga andra. Det och utbildning tror han är vägen till att förbättra klimatet för homosexuella. Själv har han en gång arbetat med en nazist. De diskuterade massor, men i det fallet visste båda att de aldrig skulle kunna övertyga varandra.

På Pridefestivalen representerade Magnus Byggnads tillsammans med flera andra i LO:s monter. Första dagen bestämde han sig att också gå i Prideparaden. Magnus tvekade först med att gå med i tåget. Han tycker att media gett en skev bild, genom att välja ut extrema personer och inslag som anspelat på sex.

– Men inne på festivalen slogs jag av att 95 procent såg helt vanliga ut, som vem som helst. Och de som klädde upp sig har kanske bara den här veckan på hela året och då fattar man att de tar chansen.

**Platsen är ett tak i närheten av Stureplan** i Stockholm. Magnus har jobbat i ett par veckor efter semestern och är i gång för fullt. Solen skiner på den gula fasaden bakom honom, medan han ligger på knä och lossar en plåt för att lufta taket. Han jobbar snabbt och noggrant. Det är en rätt bra dag, mellan regnskurarna.

Han har fått frågan rätt många gånger nu.

– Är du homosexuell eller?

Och han har medvetet slirat på svaret, för att få andra att tänka. För vad har det egentligen för betydelse?

Men jag frågar en gång till.

– Jag ser det så här, säger Magnus.

– Jag utgår ifrån att det är en människa man blir kär i. Jag har hittills alltid blivit kär i tjejer, men vem vet; jag kanske springer på en kille som jag blir kär i. Jag har kanske bara inte träffat rätt person. ●

**FAKTA** MAGNUS BRODIN

**Ålder:** 28 år

**Yrke:** plåtslagare

**Bor:** Årsta, Stockholm



# REKORD I faror PÅ SVENSKT KINABYGGGE



Bambuställningar, ställningar utan räcke, obesiktigade maskiner, såg utan skydd. De ansvariga förklarar de kinesiska arbetarnas osäkra vardag i Gävle med att det alltid blir lite problem när två kulturer möts. Arbetsmiljöverket tycker inte att förklaringen duger.

TEXT JENNY BERGGREN FOTO MATHIAS FORSLÖF

Över gården går män med skottkärror med stora hjul. Så fraktas det som behöver flyttas över byggarbetsplatsen, lite i taget. Samtidigt bär en man tegelstenar, två åt gången, hängda över axlarna. Andra bockar armeringsjärn för hand. När regnet upphör kränger en man av sig den sopsäck som fungerat som vattenskydd.

De kinesiska arbetarna bygger om hotell Älvkarlen invid E4: an utanför Gävle till ett kinesiskt center. Allt sker med material och verktyg som fraktats från Kina. Mitt på den inmurade gården står en buddhastaty, över entrén är taken svängda och hotellet ska få en ny fasad i samma, kinesiska, stil.

Erland Ågren, vd i det företag som ansvarar för den framtida verksamheten, är minst sagt entusiastisk. Inne i den ursprungliga vägkrogen berättar han att bygget bara är början på något mycket större. Även här inne ska rislamporna ta över den nuvarande 80-talsstilen, som går i rosa och mintgrönt. Området ska bli ett center för kontakter mellan kinesiska och europeiska affärsmän. Bakom projektet står den kinesiske affärsmannen Jinchung Li, kallad mister Li. Det är i hans kinesiska företag byggnadsarbetarna är anställda.

En flitig besökare är redan nu Lars Nordström, inspektör från arbetsmiljöverket. Han är inte lika lycklig som Erland Ågren över vad som pågår. Under sina 30 år i branschen har han aldrig tidigare varit med om att behöva anmärka lika mycket på ett och samma bygge (se faktaruta).

När vägkrogens gäster parkerat kliver de rakt in på byggarbetsplatsen. När vi kommer på oanmält besök är Erland Ågren snabbt där, hälsar välkommen och säger:

– Det är jättebra att ni kommer hit. För att förstå vidden av det kulturella måste man vara här.

Han hävdar att han är noga med att införa säkerhetsrutiner, men att det är svårt att ändra på vanor hos kinesiska arbetare som jobbar på som hemma. Lars Nordström tycker inte att resonemanget håller som ursäkt för att utsätta arbetare för risker. Det är kort och gott arbetsgivarens ansvar att ha så god kontroll över verksamheten att säkerhetsrutinerna kan fungera.

– Jag tycker inte att Erland har de kunskaper om byggföreskrifterna som behövs, säger han.

**Att den kompetensen inte heller funnits** på annat håll i organisationen tycker han har visat sig i hur man exempelvis tagit ställningar och bygghiss direkt från Kina, utan att kolla om de klarar svenska säkerhetskrav. Enligt Erland Ågren har det hela tiden funnits personer med byggkompetens omkring honom, och nyligen har organisationen stärkts med en konsult.

Hittills tycks arbetsmiljöverket i det närmaste ha fyllt en sådan funktion. Erland Ågren blir aldrig arg över en anmärkning, utan tackar för hjälpen. Och visst har det skett förbättringar efter anmärkningarna, men sedan har nya brister dykt upp. Efter bambuställningarna kom ställningar utan räcken och ställningar utan dokumentation gällande hållfastheten.



Den svenska hotellbyggnaden omvandlas bit för bit till kinesisk stil. Bortsett från cementpumpen görs det mesta för hand. Bakom bygget ligger resterna av bambuställningarna som användes i början (bilden i mitten). Även de nya ställningarna har fått kritik från arbetsmiljöverket.

– Jag tycker det är bra att de påpekar när det är lite farligt för oss, säger Zhou Jiechuang om arbetsmiljöverket och facket.

Han har varit i Sverige i två och en halv månad och har visum till slutet av oktober.

– Vi gör vad vi ska. Jag känner inte till att de varit här mycket, säger en annan man.

Liksom flera andra arbetare vill han inte lämna sitt namn. Alla upprepar likartade svar, om att de trivs på jobbet och att arbetstiderna är ungefär desamma som i Kina, men att lönen är högre.

**Det är ungefär 60 arbetare här just nu**, enligt Erland Ågren. Ingen som vi pratar med var på plats förra sommaren, då Byggnads upptäckte att arbetarna bara fick ut en bråkdel av den avtalade lönen. Den rätta timlönen började betalas ut via konton som Byggnads kunde se, men i år har de inte den insynen längre. Enligt Olle Wikholm, avdelningsordförande i Gästrikland, har avdelningen heller inte tagit upp frågan om arbetarna får övertids- och skiftersättning. Detta trots att arbetstiden ligger på ungefär 50 timmar i veckan enligt både arbetarna och Erland Ågren.

Arbetsmiljöverkets senaste förbud gäller användandet av en bygghiss samt arbete utan fallskydd. På frågan om han törs hoppas att han har lagt sina sista förbud på arbetsplatsen, svarar Lars Nordström:

– Det har jag hoppats länge. ●



### BRISTER SOM ARBETSMILJÖVERKET ANMÄRKT PÅ SEDAN HÖSTEN 2004:

- Arbetsmiljöplan saknas
- Anslag om samordningsansvarig saknas, ingen tar samordningsansvariges ansvar (upprepade gånger)
- Obesiktigad grävmaskin
- Skyddsräcken saknas (upprepade gånger)
- Överskydd och klyvkniv saknas på byggsåg
- Oklart vilka kemikalier som ingår i cement- och putsbruk från Kina
- Cementbruksblandare utan CE-märkning eller annan säkerhetsdokumentation (upprepade gånger)
- Elanläggningar och inkopplingar följer inte reglerna, bland annat ojordade kablar
- Brister i arbetsmiljöplanen
- Montageplan för ställningsbygge saknas
- Saknas dokumentation om ställningarnas hållfasthet
- Obesiktigad bygghiss





# Byggskojarare söker folk hos arbetsförmedlingen

## Bulvanföretag/

En ökad byggföretagare annonserar efter arbetskraft på Ams webbplats. Företagaren har en lång rad konkurser, där ett stort antal byggnadsarbetare blåsts på flera månadslöner.

Företaget heter International Construction Management AB. Hans Karlsson, en man i 40-årsåldern, kontrollerar ett stort antal bemanningsföretag.

– Om det inte finns något näringsförbud kan vi inte hindra företagare från att annonsera hos oss, säger Claes-Göran Lock på Ams.

Företagaren har inte näringsförbud, men däremot skulder hos kronofogden på cirka 600 000 kronor. Han gick i personlig konkurs 2002.

Mannen använder nästan alltid bulvaner och sitter inte själv i styrelsen i de bolag han kontrollerar. Byggnads vill nu varna för att ta anställning i företaget.

Bolaget sysslar med byggnationer, ställningsentreprenader, elinstallationer samt vvs-instal-



På arbetsförmedlingens webbsida; <http://platsbanken.amv.se/> annonserar den ökände företageren Hans Karlsson efter byggnadsarbetare.

ationer. Företaget har en bifirma vid namn Mellansvenska Ställningsentreprenader.

Ett annat relativt nytt bolagsnamn som Hans Karlsson också laborerar med just nu är Ereaf AB. Enligt Byggettan, som gjort en kontroll av företaget, har man redan 30 betalningsanmärkningar på sammanlagt över 650 000 kronor.

Den senaste av Hans Karlssons alla konkurser, ägde rum så sent som i mars i år, bolaget hette SBE Sweden AB. Då blev nio byggnadsarbetare blåsta på



Hans Karlsson

72 267 kronor. I september 2005 gick MK Mätssystem omkull och åtta till tio byggnadsarbetare fick hjälp av Byggettan att få ut pengar från den statliga lönegarantin.

Förra våren gick ECG Stockholm AB i konkurs på grund av lönefordringar från ett tjugotal byggnadsarbetare runt om i Sverige. Byggettans lönekrav för enskilda personer vid detta tillfälle, låg på mellan 11 000 och 80 000 kronor.

Claes-Göran Lock säger att Ams inte har resurser att regelmässigt kontrollera alla företag innan de annonserar på Platsbanken.

NINA CHRISTENSEN

## Ytterligare två av Karlssons bolag på fallrepet

### Konkurser/

Ett av de senaste i raden av bolag som Hans Karlsson kontrollerat, har nu begärts i konkurs av staten på grund av skatteskulder.

Två av de nya bolag som han använder sig av, Ereaf AB och International Construction Management, är båda på fallrepet.

Nyligen beslutade Växjö tingsrätt, att Ereaf AB skulle sättas i

konkurs på grund av skatteskulder. Skulderna var då på drygt 600 000. Löneskulderna kommer att droppa in efter hand.

– Vi vet ännu inte hur stora belopp det blir, säger konkursförvaltaren Christoffer Hamilton.

Hans Karlsson satt i styrelsen fram till den 19 april. Vid konkursen satt bara en målvakt kvar i styrelsen. Det andra bolaget, International Construction Management, fick kort efter starten,

en lönefordran på sig. Firman registrerades i maj 2006. Hans Karlsson, som är skriven i England, registrerades som styrelsemedlem den 15 juni.

– Jag gick back 3 500 kronor på att jobba en månad i bolaget, berättar ställningsbyggaren Johan Persson, som nu fått hjälp av Byggnads med sin lönefordran som landar på totalt 22 568 kronor.

NINA CHRISTENSEN

# Störtade nio meter - överlevde

## Byggolycka/

En byggnadsarbetare i 20-årsåldern föll nio meter. Han landade på en gångbrygga, och undvek därmed ytterligare 30 meters fall mot betonggolvet.

Olyckan hände den 15 augusti i samband med att brandventilationer monterades upp på ett hus på LKAB-området i Kiruna.

Arbetarna hade skurit upp för ett hål i taket, men ännu inte lossat på plåten. Enligt Maud Granström på arbetsmiljöverket i Luleå, trampade mannen igenom plåten då han gick på taket och talade i telefon.

Han hade en sele på sig, men den var inte fäst i säkerhetslinan. Fallet slutade på en gångbrygga cirka nio meter ner. Det krävdes en skylift för att få honom därför.

– Räddningen var att han landade på en gångbrygga. Annars hade han fallit över 30 meter till. Det är ingen som överlever ett fall ner på ett betonggolv från sådana höjder, sa Jan Andersson, också inspektör på arbetsmiljöverket i Luleå, efter olyckan.

Enligt arbetsmiljöverkets regler måste fallskydd finnas vid arbete som sker högre än två meter över marknivå.

Maud Granström vet inte om arbetsmiljöverket kommer att gå vidare med ärendet, hon har ännu inte hört den man som drabbades av olyckan.

Hon säger dock att han har klarat sig utan allvarigare skador och snart ska börja arbeta igen.

NINA CHRISTENSEN  
JENNY BERGGREN



**NÄTFRÅGAN** Vi frågade: **Borde Byggnadsarbetaren bli mer glamorös?** JA 11 % NEJ 89 %



I KORTHET

**NCC spår ökad brist på byggarbetare**

**Konjunktur/** NCC redovisar i sin halvårsrapport en vinst på 446 miljoner kronor för årets första sex månader. Byggandet går på högvarv, men nu varnar ledningen för att brist på arbetskraft är ett hot mot ytterligare tillväxt. Enligt Alf Göransson, vd i NCC, har bolaget tvingats tacka nej till att räkna på flera projekt på grund av en brist på kvalificerad arbetskraft bland byggnadsarbetarna. NCC tror att denna brist kommer att bestå året ut och trohigen förvärras nästa år. NCC räknar med en tillväxt på fem till sex procent nästa år och tre procent år 2007. NCC:s omsättning första halvåret var 23 465 miljoner kronor, jämfört med 21 102 miljoner kronor för första halvåret 2005. Vinsten blev 446 miljoner kronor jämfört med 378 miljoner kronor första halvåret 2005.

Altsom

**Blockadvarsel mot litauisk byggare**

**Kollektivavtal/** Byggnads sätter det litauiska företaget Upteka i blockad om ledningen inte undertecknar ett avtal i början av september.

Byggnads lägger varslat efter att under en månad ha misslyckats förhandlingsvägen.

Upteka är ett litauiskt bemanningsföretag som hyr ut arbetskraft till byggherren Hoffman House i Uppsala.

De litauiska arbetarna jobbar dels med ett friskolebygge i Uppsala, dels med ett bostadsrättsbygge i Öregrund. En eventuell blockad kommer att gälla båda arbetsplatserna.

Byggnads kallade företaget

till förhandlingar om kollektivavtal för en månad sedan, efter uppgifter om att arbetarna på friskolebygget endast tjänade 50 kronor i timmen.

Enligt Hans Olsson, ordförande för Byggnads avdelning i Uppland, har Uptekas företrädare sedan ägnat sig åt att förhala förhandlingarna. Senast krävde de att få hela avtalet översatt till litauiska. Hans Olsson tycker att det är ett orimligt krav.

Nu, sista veckan i augusti, varslar Byggnads företaget om blockad. Därefter har det till den elfte september på sig att underteckna avtalet.

Om ingen överenskommelse har uppnåtts den tolfte septem-

ber kan blockaden träda i kraft. - Vi sonderar också vilka andra förbund vi kan begära sympatiåtgärder från, säger Hans Olsson.

Det skulle kunna handla om exempelvis förbund som organiserar elektriker eller vvs-arbetare på de arbetsplatser där Hoffman House använder personal från Upteka.

Gunnar Hoffman, som äger Hoffman House, är också delägare i Upteka, och enligt Hans Olsson är det främst via honom Byggnads har haft kontakt med företaget. Hoffman vill dock inte kommentera hotet om blockad för Byggnadsarbetaren.

JENNY BERGGREN

**Svartjobb kostar 120 miljarder kronor**

**OOEkobrott/** Svartjobben ökar. Arbetsinkomster för 120 miljarder kronor undanhålls årligen. Åtskilligt av svartjobben finns i byggbranschen.

I en rapport "Svartköp och svartjobb i Sverige" bedömer skatteverket att arbetsinkomster på 115-120 miljarder kronor per år undanhålls från beskattning av olika skäl. Det kan bero på felaktiga eller inga redovisningar av löner och inkomster av näringsverksamhet.

- Med skatt, moms och avgifter innebär det cirka 100 miljarder kronor som aldrig kommer in till staten, säger Jan-Erik

Bäckman, chef för skatteverkets analysenhet.

Verket bedömer att den största andelen, cirka 71 miljarder kronor av det oredovisade arbetet, kan hittas i små företag, bland egenföretagare.

Genomgångar har till exempel visat att egenföretagare ofta har lägre redovisade inkomster än anställda i samma yrken, men att deras levnadsstandard är högre än inkomsten.

Fler svarar att de köper svarta tjänster och jobbar svart i dag, jämfört med en tidigare studie. Skatteverket gjorde förra året en intervjuundersökning med 2 232 personer bland allmänheten, där både de som köpt svart och de

som arbetat svart intervjuats.

I undersökningen svarade 13 procent att de jobbat svart. Det motsvarar 800 000 personer och 66 400 årsarbeten, varav 25 000 åt företag.

Den största yrkeskategorin som utfört svartarbete är facklärd arbetare, uppräknat motsvarar de 266 000 personer.

De som utfört svartjobb har totalt sett en övervikt bland yngre personer med lägre inkomst. Studenter och värnpliktiga jobbad svart i högre grad än övriga befolkningen.

32 procent av de arbeten som utförts åt hushållen har gällt bostäder, som villa, radhus, bostadshus, fritidshus eller tomt.

Mer än hälften som gjort arbeten på bostäder har utfört snickeriarbeten och en tredjedel har målat och tapetserat.

38 procent har gjort arbeten åt företag, med arbetsuppgifter som grovarbete/rivning, bilreparationer, med mera.

Drygt hälften av svartarbetet som gjorts åt hushåll har, enligt undersökningen, gjorts åt släktingar eller grannar. I storstäder är kontantbetalning vanligast. Svart byggnadsarbete ersätts i genomsnitt med 135 kronor i timmen.

MARGITE FRANSSON

Grabber

# Protester från sparkad MB-grupp

**Medbestämmande/  
De fyra ledamöterna i NCC:s  
medbestämmandegrupp i  
Kalmar avsattes av avdel-  
ningen i juli. Nu protesterar två  
av ledamöterna i ett brev till  
Byggnads.**

Kan de entlediga oss på grund av att vi endast deltagit på två till tre av åtta möten? Det frågar två före detta ledamöter i NCC:s mb-grupp i Kalmar i ett protestbrev till Byggnads.

Bakgrunden till protestbrevet är att mb-gruppens fyra ledamöter avsattes i juli av styrelsen i Byggnads avdelning i Kalmar.

De skriver nu i brevet att Byggnads ordförande i Kalmar, Gunder Nilsson, skött ärendet på ett sätt som minskat deras förtroende för honom.

Enligt Gunder Nilsson tog avdelningen beslutet efter en framställan från NCC:s regionala mb-grupp, som redovisat att ledamöterna från Kalmar deltagit i alltför få av den regionala mb-gruppens möten.

Frågan om vilka som ska ingå i mb-gruppen kommer nu att diskuteras vid ett möte dit alla NCC-anställda i Kalmar län bjuds in.

INGEMAR DAHLKVIST

# Många avtalsmotioner från rörarbetare

**Vvs-montörer/  
Under helgen 18-19 augusti  
hade rörarbetarna rikskonfe-  
rens, denna gång i Skellefteå.**

– Intresset för vvs-avtalet ökar stort bland våra medlemmar, säger Tony Blom, ordförande för rörarbetarnas rikskonferens.

56 motioner behandlades. Det är nästan en fördubbling mot 2004, då 29 motioner behandlades.

– En förklaring kan vara att cirka 400 rörarbetare har gått kursen ”ackord och avtal – vvs” de senaste två åren. De har gått kursen på sin fritid.

15 motioner gällde rena lönefrågor, exempelvis övertidserättning och höjda utbetalningsnivåer.

Tio motioner gällde arbete utom hemorten, nio om förkortad

arbetstid, åtta om semesteravtalet.

– Det är definitivt så att rörarbetarna är mer engagerade i avtalet, medvetenheten har ökat. Många av motionerna var detaljerade och tydliga, och togs direkt av arbetsutskottet.

Vvs-avtalet går ut den 31 mars 2007, detta kan också ha bidragit till att många av motionerna handlade om löner. En del av dessa överförs nu till förhandlingsdelegationen.

Cirka 20 procent av rörarbetarna arbetar på ackord.

– Men förmodligen är det många fler ute i landet som jobbar på ackord. Rikskonferensen uppmanade alla att bli bättre på att skicka in fördelningslistor till förbundet så att statistiken blir rätt, säger Tony Blom.

NINA CHRISTENSEN

# I KORTHET

## Bristande säkerhet orsakade fallolycka

**Arbetsolycka/** Ingen fallskyddsutrustning användes vid olyckan i juni då en plåtslagare föll åtta meter från ett tak på LV 6 i Halmstad. Mannen vårdas fortfarande på sjukhus – han skadades svårt och är fortfarande inte kontaktbar.

Vid olyckstillfället var det två män – anställda av BR Montageservice – som arbetade tillsammans med att bygga ett nytt plåttak över ett befintligt plåttak. De befann sig på det nya taket när en av plåtslagarna skulle gå och lägga lyftband runt en plåtbunt.

– Vi vet inte hur olyckan gått till. Polisarbetet med förhör pågår fortfarande. Vad vi vet är att de inte använde någon fallskyddsutrustning, säger Lars Rosengren, inspektör vid arbetsmiljöverket i Göteborg.

Enligt uppgift låg skyddsutrustningen – säkerhetsselen – kvar i en bil på arbetsplatsen. Det fanns även en saxlift på bygget, men den stod en bit bort.

## Popnitat tak rasade – montör skadades

**Arbetsolycka/** En ventilationsmontör bröt ena foten när plåttaket han gick på plötsligt rasade. Det var bara fäst med pop-nitar.

Olyckan hände på Volvo i Skövde där en maskin hade tagits ur en industrilokal.

Maskinen hade varit placerad i en särskild lokal, som hade icke bärande väggar av plåt. Lokalens tak, som var självbärande, användes som lagringsutrymme. Ena väggen hade tagits bort för att få ut maskinen, men taket till lokalen var inte ordentligt fäst. Det hängde i pop-nitar i takstolen och bars för övrigt av plåtväggen.

När montören skulle riva ventilationsrör gick han upp på taket, som brast. Han föll cirka tre meter.

# Nordea

TL konsult

**I KORTHET**

**Svagt uppåt för bostadsbyggandet**

**Lägenheter/** Under årets första halvår påbörjades 16 800 bostäder. Det är en ökning med 6 procent jämfört med samma period förra året då 15 804 lägenheter påbörjades.

Av de 16 800 bostäderna är 6 300 lägenheter i småhus och 10 500 i flerbostadshus. Det visar siffror från Statistiska centralbyrån.

Mest har bostadsbyggandet ökat i Malmö kommun och i Östergötlands- och Norrbottens län.

Även för Stockholms kommun, Kronobergs- och Västmanlands län noteras en viss uppgång.

Störst nedgång har det varit i Hallands- och Jönköpings län.

**NCC vill bekämpa homo-fördomar**

**Tolerans/** NCC ska arbeta för att öka mångfalden och bekämpa fördomar mot homo-, bi- och transsexuella personer.

– Målet är att alla som arbetar hos oss ska kunna vara sig själva, säger Jeanette Juhnestam, hälsostrateg på NCC, som nu ingår i nätverket Fritt fram.

Det handlar till exempel om att när man bjuder in till personalfester; att inte bjuda in som man och hustru, precis som om det vore den självklara normen.

– Vi behöver ny arbetskraft och vi vill anställa människor som speglar hela samhället, oavsett om det gäller män, kvinnor, etnisk tillhörighet eller sexuell läggning, säger Jeanette Juhnestam.

**Anställda kritiska mot saneringsföretag**

**Asbest/ Mälarsanering Sverige AB slarvar med rutinerna. Nya oerfarna skickas ut på asbestjobb och företagets utbildningar uppfyller inte arbetsmiljöverkets krav,**

Flera före detta anställda har hört av sig till tidningen Byggnadsarbetaren. De vill slå larm för att villkoren ska förbättras.

En av dem, som vill vara anonym, berättar att han skickades ut för att slipa golv på ett bygge där arbetsgivaren sade att det inte fanns asbest.

– Vi skickade in ett eget test till Previa i Kista. Då visade det sig att svartlimmet innehöll asbest. Det kändes inte kul kan jag säga, att inte kunna lita på sina arbetsledare. Jag kände mig inte längre säker. Efter det ville jag söka mig bort från företaget, säger han.

Enligt arbetsmiljöverkets fö-

reskrifter ska alla anställda som hanterar asbest utbildas i minst fyra dagar.

Denne byggnadsarbetare fick gå en teoriutbildning i två dagar. Sen skickades han ut på ordinarie asbestjobb tillsammans med en person med bristande erfarenheter. Praktiken, som ska innehålla olika praktiska övningar inom flera olika sorters saneringar, blev inte av.

– Vi visste inte hur vi skulle göra och fick ringa hela tiden till dem som var mer erfarna, det kändes inte alls särskilt seriöst. Jag hade bara halvmask när man egentligen borde ha stor helmask. Fullt med damm fastnade i ansiktet, jag andades in dammet när jag tog av mig skyddsutrustningen, säger den anonyme byggnadsarbetaren.

En annan före detta anställd, Lennart Asplund, med lång erfarenhet av asbestsanering, berättar

att nyanställda skickades ut för att riva ner kakel i en skola. De hade ännu inte gått någon asbestutbildning. Men enligt ledningen fanns det ingen asbest i skolan.

– Jag och en annan kille skulle ut och slipa väggarna efter att kaklet rivits ner. Vi blev ombedda att ta med asbestutrustningen, mycket märkligt. Det är för jävligt att de utnyttjar unga oerfarna arbetare på det här viset, säger Lennart Asplund.

Tomas Orrebrink, en annan före detta anställd, berättar att dammsugarna som använts vid saneringar görs rena ute på gården utanför kontoret, när de enligt reglerna ska tas in i ett slutet rum med undertryck och rengöras där.

– Det finns inget ordentligt rum att göra dem rena i. Därför tas de ut, säger han.

**NINA CHRISTENSEN**

**Mälarsanering AB: "Kritiken förvånar oss"**

**Kommentar/ Claes Westerlund, vd på Mälarsanering AB tillbakavisar kritiken. Han menar att företaget har väl inarbetade rutiner och är förvånad över kritiken.**

– Våra kunder skulle märka om arbetet inte går rätt till och reagera. Vi har inte alls fått sådana signaler, säger han.

**Men vad vet gemene man om asbestsanering?**

– De skulle märka om det blir dammig utifrån arbetsplatsen

och reagera, säger Claes Westerlund.

Han berättar att nyanställda alltid får en erfaren yrkesarbetare med sig ut på jobb efter utbildningen.

– Vi har till och med en önskan att förlänga utbildningen. Det är viktigt att killarna under sin praktik får se flera olika moment.

När det gäller kritiken mot att jobb utförts utan skyddsutrustning i ett första steg, kan förklaringen vara, att asbesten möjli-

gen upptäcktes i efterhand, när rivningen nått ett visst skede.

Att maskiner görs rena ute på gården känner han inte alls till.

– Varför skulle vi inte använda det rum vi har i ordningställt för detta ändamål?

Claes Westerlund säger att han tar kritiken på fullaste allvar och att han ska ta upp de olika punkterna med sina arbetsledare.

– Om vi har brustit i våra rutiner så ska vi naturligtvis åtgärda detta.

**NINA CHRISTENSEN**

Hyrpoolen

Luleå tekniska



---

# I KORTHET

## Tuffare tag mot fusk med asbest

**Arbetsmiljö/** Det blir svårt att slippa straffavgiften på 50 000 för otillåten asbestrivning. Bara i mycket speciella fall avstår arbetsmiljöverket från att kräva in avgiften. Det framgår av arbetsmiljöverkets nya interna regler för hur avgiften ska hanteras.

Den första april i år infördes en ny sanktionsavgift på 50 000 kronor för otillåten asbestrivning. Sedan april har redan tre företag i byggbranschen krävts på avgiften, enligt tidningen Arbetarskydd.

I Umeå tog ett företag ner en skärm som hängde i en stålkonstruktion, monterad på bjälklag. På skärmen satt en skiva som innehöll asbestsorten krysotil. I Skellefteå rev man eternitplattor och i Stockholm skedde en tredje asbestrivning,

Den nya avgiften innebär en skärpning jämfört med tidigare. Under hela förra året bötfölls bara tre arbetsgivare, var och en på i genomsnitt 6 500 kronor i rena pengar. Att skylla på okunskap om reglerna, betalningsförmåga, eller att överträdelsen bara medförde en liten risk, håller inte som ursäkt för att slippa den nya straffavgiften.

## Fyra skadades när takstolar rasade

**Arbetsolycka/** Fyra byggnadsarbetare skadades då ett stort antal takstolar blåste ner i samband med ett oväder.

Olyckan inträffade i början av augusti vid Kågeröd i Skåne. Byggnadsarbetarna arbetade med att bygga nya svinstallar på en gård.

Då kom ett störtregn som gjorde att de måste gå ner. Strax därefter kom en oerhört kraftig vind som vräkte ner takstolarna på den cirka 100 meter långa byggnaden. Det rörde sig om 100-tals takstolar. Olyckan utreds av arbetsmiljöverket.

# Hultafors

# Proservice



# JÄMN MATCH MELLAN PISTOLER

Det går lika bra men långsammare att spika med gasdriven spikpistol som med tryckluftsdreven. Med gas slipper man slang och får lägre vibrationer, men måste ladda oftare och skydda hörseln ordentligt. Olika detaljlösningar på de testade spikpistolerna gjorde testet jämnt, utan klar vinnare.

TEXT INGEMAR DAHLKVST OCH CENNETH NIKLASSON FOTO ÅKE ERICSON



	MAKITA AN621	MAX CN565S	PASLODE IM350/90CT	SENCO SCN57
Pris exkl moms	5 590 kr	8 711 kr	5 490 kr	6 500 kr
Pris per skott	0,14 kr	0,14 kr	0,30 kr	0,27 kr
Vikt	3 625 g <b>TYNGST</b>	2 950 g	3 075 g	3 050 g
<b>Testat i lab</b> Antal skott innan bullergräns överskrids*	<b>16 195</b>	6 447	644	3 534
Maxbuller	<b>110,2 dB</b>	115,2 dB	130,3 dB	117,8 dB
Antal skott innan vibrationsgräns överskrids**	3744	5 184	<b>5 856</b>	3 096 <b>SKAKAR MEST</b>
<b>Testat på bygge:</b> Drift	4	4	2	3,5
Laddning	<b>5</b>	2,5	4	3,5
Grepp/avtryckare	3	<b>5</b>	4	3,5
Smidighet	4	4,5	3,5	3
Helhetsintryck	4	4	3,5	3,5
Manual	3	3	3,5	2,5
Kommentar	"Mycket enkelt att ladda magasinet" "Bra grepp"	"Klart snyggast design"	"Stort plus för hängkroken"	"Går att skjuta i ett högt tempo, utan driftsstörning"
Betyg				

\* A-vägd emissionsljudtrycksnivå omräknad till antal skott per åtta timmars arbetsdag innan åtgärd måste vidtas för att minska skaderisk enligt bullerföreskrift AFS 2005:16. \*\* Hand-armvägt vibrationsvärde omräknad till antal skott per åtta timmars arbetsdag innan åtgärd måste vidtas för att minska skaderisk enligt vibrationsföreskrift AFS 2005:15.

## FAKTA SÅ HÄR GJORDE VI

● Vi köpte tre tryckluftsdrivna och en gasdriven spikpistol, för ändamålet att spika takpanel, i fackhandeln. Urvalet av pistoler avgjordes dels av att vi ville testa tryckluft mot gas samt att vi ville jämföra några av de stora

märkena mot varandra. Vi gör inte anspråk på att ha testat alla stora modeller eller märken för arbetsuppgiften. SP, Sveriges provnings- och forskningsinstitut i Borås, mätte buller (enligt EN 12549) och vibrationer (enligt

SS-ISO 8662-11). Prisuppgifterna är generalagenternas egna uppgifter. Vi har vägt maskinerna med fulla magasin. På en byggarbetsplats i Stockholm har fyra byggnadsarbetare använt pistolerna i sitt normala

arbete under en vecka. De har betygssatt enligt kriterier som redaktionen satt. I slutbetyget, som redaktionen satt, är pris, kommentarer och laboratorietestning sammanvägt med testpatrullens betyg.



## ”DET ÄR VIKTIGT ATT DET GÅR SNABBT ATT SKJUTA”

**P**å ett bostadsbygge i Kungsängen utanför Stockholm har fyra snickare testat fyra spikpistoler, mest vid spikning av takpanel men också i andra arbetsuppgifter. De har laddat och skjutit under en vecka. Och överlag gav de alla fyra maskinerna bra betyg.

En av de fyra maskinerna – Paslode – är gasdriven. De övriga tre drivs med tryckluft.

– Det finns en klar fördel med Pasloden. Då slipper man ju lufttrycksslangen som ju alltid har en tendens att trassla, men å andra sidan går det inte att skjuta lika fort med en gaspistol. Här gäller det ju att välja rätt pistol vid rätt tillfälle. Vid korta snabba jobb är gasen bäst och när det blir mycket skjutande på samma ställe är någon tryckluftsmaskin att föredra, säger Joakim Björklund.

Testet på labbet visade att spikpistolen från Paslode väsnas mer än de andra pistolerna. Maxljudnivån låg på 130,3 dB, att jämföra med den näst bullrigaste från Senco som hade en ljudnivå på 117,8 dB.

Redan efter 644 skott passeras bullergränsen med Paslode. Då krävs det åtgärder, men för att klara hörseln på ett bullrigt bygge måste hörselskydden vara på oavsett om man använder tryckluft eller gas.

**Joakim Björklund föredrar tryckluft** och tyckte att spikpistolen från Makita var bäst, trots att den är testets tyngsta, över 3,5 kilo med fullt magasin. Men Joakim föll för att Makitan var mycket enkel att ladda om.

– Tycker att den maskinen har det klart bästa magasinet.

Thomas Olsson tycker däremot att Senco-pistolen var bäst.

– Spikpistol använder man mest när det



**Snickarna Joakim Björklund, Janne Harlin och Thomas Olsson har testat de fyra maskinerna. De är överens om att alla var bra, men att det gäller att välja pistol efter arbetsuppgift. Även snickaren Mats Björklund deltog i testet.**

är mycket spikarbete. Därför tycker jag att det är viktigt att det går snabbt att skjuta. Sencon matar fram spiken blixtnabbt. Den är driftsäker och greppet är bra. Den enda nackdelen är att den är lite klumpig om man skjuter på trånga ställen.

**Maskinen från Senco klarade sig** sämst i vibrationstestet. Det är en allvarigare brist än högt buller eftersom det är svårare att skydda sig mot vibrationer. Och eftersom byggnads-

arbetare normalt utsätts för mer vibrationer på en dag än just spikandet så är Sencons maximala 3 096 skott på en arbetsdag på åtta timmar en allvarlig signal.

Bäst i vibrationstestet klarade sig den gasdrivna spikpistolen från Paslode.

Men som sagt. Ute på bygget är det detaljerna som avgör - inte minst designen.

– Pistolen från Max är riktigt snygg. Dessutom smidig och lätt. Bäst tillsammans med Makitan, tycker snickaren Janne Harlin. ●

## SPIK I FOTEN? JAJAMÄN!

● **Det är vana och arbetsuppgift som styr när byggnadsarbetare väljer spikpistol. Men batteridrift är på gång, problemet är att omvandla el till slagkraft.**

Tryckluft driver nästan alltid spikpistolen när proffsen spikar takpanel. Den gasdrivna Paslode-pistolen kommer sällan upp på taket. Trots att man slipper slang.

Mindre vibrationer och räta

på ryggen-avbrott för att ladda spikmagasin räcker inte som argument för gasdrift. Det går helt enkelt fortare med en tryckluft-driven maskin.

Så det blir tryckluft på tak och gas när det ska spikas regler eller glespanel. Och när det är dags för finsnickeri kan det bli batteridrift.

Än så länge har ingen tillverkare lyckats få tillräcklig slagkraft i batteridrift för att slå i rejäla spik.

Så tills vidare finns det bara dyckert-pistoler med batteridrift.

Men på Josef Kihlberg AB i Hjo pågår ett utvecklingsprojekt för att lösa problemet. Idén är att energin från batteriet, med hjälp av stegmotorteknologi, ska styras direkt till spiken. Patent är sökt, men man är förtegen om när en prototyp kan presenteras.

Grundtipset är att batteridrift kommer.

Då kan man bara hoppas att det blir på maskiner med rundmagasin för 400 spik. Raka 50-spikmagasin kan inte konkurrera på takjobb. Kanske man rentav kan tänka sig maskiner som gör att den som spikar slipper kröka ryggen?

Enligt Essve, som säljer Paslode i Sverige, har man haft förlängare till maskinen.

Men det fick man skrota eftersom folk spikade sig i foten hela tiden. ●

# Rolands handtag skakar mindre

● **Hårdare regler satte fart på uppfinnandet. Resultatet blev ett handtag för maskiner som minskar vibrationerna med upp till 80 procent, beroende på maskin.**

Ett nytt EU-direktiv blev drivkraften. Vibrationsskador är en av de vanligaste skadorna i byggbranschen. Det kan ge allt från vita fingrar till bestående nervskador.

Att minska skaderisken och kunna arbeta längre med maskinerna, var drivkraften när Roland Andersson tog fram ett nytt handtag som kan användas på olika maskiner

Byggnadsarbetaren Thomas Lehtola har testat det nya handtaget till en mindre bilningsmaskin.

– Det funkade verkligen bra. Det tog bort mycket av vibrationerna. Annars är man skakig i händerna efter att ha bilat, säger han. Handtaget har nu också lämnats vidare till testning i större skala hos NCC Väst.

**Uppfinnaren Roland Andersson** är teknisk doktor i ergonomi och före detta professor i innovationsteknik vid Mälardalens högskola. Han leder numera ett forskningsprojekt som handlar om att stötta uppfinningar som gynnar arbetsmiljön, inriktat på byggbranschen.

För tio år sedan tog han fram den första varianten av det handtag som han nu vidareutvecklat och sökt nytt patent för. I det förra handtaget fanns ett gummimaterial som dämpade maskinens vibrationer.

Men så kom ett nytt EU-direktiv med ökade krav på en mätning och minskning av vibrationer. Reglerna började gälla i Sverige förra året. Då började Roland Andersson fundera över om han kunde förbättra sin uppfinning. Resultatet blev att vibrationerna dämpades.

**Den största skillnaden** märktes på handtag till medelstora och större maskiner, som varit det stora problemet förut.

– Det kan minska vibrationerna med upp till 50 procent på de största maskinerna, så man kan arbeta längre utan att överskrida gränsvärdena, säger han. På de minsta kan vibrationerna minskas med upp till 80 procent.

Orsaken till förbättringen är att han kom på att göra fyra hål i gummimaterialet i handtaget och detta kombinerades med en ny bakre del, bestående av ett zinkmaterial.

Både det nya och gamla handtaget finns för mindre maskiner som: vinkelslipar, borrhämmare, slagborrar och mejselhämmare samt större maskiner som: bilningsmaskiner och bergborr-



MARGITE FRANSSON

**Roland Andersson förbättrade vibrationsdämpningen i handtaget. Han gjorde fyra hål i gummimaterialet i handtaget (nedan t v) och kombinerade detta med en bakre del av ett zinkmaterial (nedan t h).**



maskiner. I våras testades handtaget, Sungrip Eurohandles, på bland annat maskiner hos Atlas Copco och Hilti.

– Jag är intresserad av att folk som köper handtaget ska höra av sig så att jag kan komma ut och mäta och bygga upp en erfarenhetsbank, säger Roland Andersson.

Han har överlåtit försäljning

och marknadsföring åt företaget Sunnex, som nu kommit i gång med serieproduktion.

MARGITE FRANSSON

HAR DU EN BRA GREJ?

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

[www.byggnadsarbetaren.se](http://www.byggnadsarbetaren.se)

# Farten som räddar

## Mats lär mc-förare bromsa säkert

På motorbanan Gelleråsen, i drygt 200 kilometer i timmen, rensar Mats Engström skallen. Han tror att han blir en bättre fackordförande på så sätt. Nöjet att köra fort förenar han med nytta genom att lära andra att bromsa säkert.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO MATS ÅSTRAND



**D**et är som att det skickar på i blodet, en hisnande känsla.

Mats Engström, 41 år, beskriver hur det känns när han vågar utmana sina gränser. Som när han väntade lite extra länge med att bromsa inför ingången till Tröskurvan på Gelleråsbanan utanför Karlskoga.

Mats vet inte exakt hur fort det gick. Men hans neongröna, tvåhjuliga fartmonster närmade sig kurvan hisnande snabbt.

Inbromsningen blev perfekt. Det var då adrenalinet pumpade. När han gled ner åt höger på sadeln, lade ner maskinen och drog på med gasen ”skickade det på i blodet”.

– Det är precis den känslan jag är ute efter. Och det är inte ofta man får uppleva den, säger han, lyckligt leende.

När Mats var tonåring ville han bli tävlingsförare, köra road racing. Han hjälpte en kompis en bit i en sådan karriär, som en del av den egna drömmen. Men han fick aldrig råd att satsa själv.

I stället blev han snickare och så småningom ordförande i Byggnadsavdelning i Mälardalen. Det ger inte riktigt samma kickar.

**För tre år sedan, efter åren som ansvarsfull småbarnspappa,** köpte han motorcykel igen. I våras bytte han till sin drömhoj, en 600 kubiks Kawasaki.

Mats kör inte så mycket till vardags. Han har en utpräglad bancykel som inte är så bekväm på gata. Han tar den till jobbet ibland och en och annan söndagstur blir det vid fint väder, med hustrun Åsa på bönpollen. Men det är bankörning som är hans passion.

Drömmen att köra på bana får han leva ut när han är instruktör på Sveriges Motorcyklisters Centralorganisations (SMC) bandagar. Som de här dagarna i början av augusti på anrika Gelleråsbanan.

Nu är inte bandagarna framför allt till för att ge kickar åt Mats

Engström. De är en seriös satsning för att få ner de höga olycksstatistiken bland dem som kör sporthoj. 2003 startade projektet, med stöd från Vägverket. Idén är att banåkningen ska göra sporthojförarna skickligare.

En räddhågad och försiktig inbromsning kan vara livsfarlig. På bandagarna får förarna möjlighet att ersätta rädslan för att ta ett rejält tag om handbromsen med respekt för riskerna och insikt om den egna förmågan.

Inför ett 20-minuterspass samlas därför ett 20-tal motorcyklar på led bakom Mats för bromsträning. När de får grönt ljus låter det som en svärm ilska getingar på jakt. Det går undan. För att lära sig bromsa måste man ha fart, det är uppenbart. Instruktör Mats är nöjd efteråt.

– Fan vad kul det är, säger han, när han går runt och pratar om passet med de svettiga banåkarna. Alla håller med. De ler lika lyckligt som Mats gjorde när han berättade om sin vågade inbromsning.

**Han är övertygad om nyttan med bandagar.** Trots att olycksstatistiken visar på allt fler förolyckade motorcykelförare. Men Mats egen erfarenhet säger honom att det är en riktig satsning.

– Jag har varit med om flera tillbud där jag klarat mig enbart på grund av att jag behärskar motorcykeln och anpassar min körning efter riskerna, säger han.

– Du måste utgå från att du inte syns. Det vanligaste tillbudet är att en bilist kör ut framför dig och då krävs det skicklighet.

På Gelleråsen träffar fackpampen Mats folk som inte tycker att lagackord, propositioner och MBL är meningen med livet. Det tror han är en nyttig erfarenhet. Nyss invald i Byggnadsförbundsstyrelse, ordförande i avdelningen och fritidspolitiker som han är behöver han något helt annat, tycker han, för att rensa skallen.

– Nu ska vi träna gaspådrag i kurvorna, säger han, förvåntansfull inför nästa banpass. ●



# liv



106 000 kronor kostar Mats Kawasaki. Men det går inte åt så mycket bensin. "Det är inte dyrare än att spela golf", säger han.





PRESENS BILD

”Ordet är toppen på ett isberg och rösten en spegel av själen. Den förändras hela tiden beroende på känsloläge och hur man mår.”

Reine Brynolfsson, skådespelare (Vi)

## CITAT

”Alla borde ha sitt namn på bilen. Då tvingas man stå för sina handlingar.”

Björn Ranelid, författare och oanonym bilägare (ICA kuriren)

”När jag kopplar av lyssnar jag sällan på musik. Är man hjärnkirurg, lagar man inte hjärnstuvning på ledig tid.”

Esa-Pekka Salonen, dirigent (Di/Weekend)

”Vad tjänar vetandet till om vettet saknas.”

Mustafa Can, författare (Di/Weekend)



PRESENS BILD

## Här hoppar han ner till Turning Torso

Felix Baumgartner livnär sig på hopp från spektakulära byggnader och från flygplan. Här är målet Turning Torso, som sticker upp ur molnen.

**Basejump/ Extremsportaren Felix Baumgartner från Österrike lider knappast av höjdskräck. Först hoppade han ut med fallskärm från en helikopter på 1600 meters höjd och landade på Turning Torso – Malmös skyskrapa. Sedan lyckades han sätta på sig en fallskärm och kasta sig ut från den 190 meter höga byggnaden.**

Men fastighetsägaren HSB är inte lika glad över det spektakulära hoppet och har polisanmält händelsen.

– Det är ingen lekstuga. Det kan hända frukansvärda olyckor, säger vd Lars Danielsson till Sydsvenska Dagbladet.

Felix Baumgartner, 37, är misstänkt för olaga intrång, eftersom han inte hade tillstånd att vara på taket. Han är också misstänkt för brott mot luftfartsförordningen. Men han bryr sig inte om att hoppet, som var ett reklamjippo, var olagligt.

På hans meritlista finns bland annat fallskärms hopp från världens näst högsta byggnad, 452 meter höga Petronas Towers i Malaysia.

KATARINA CONNHEIM



## BÖCKER

**Dags för dessert**  
av Ingela Persson

Kokbok/ **|||||**

De flesta gillar att få något sött efter maten.

Här finns massor med förslag på goda efterrätter av varierande svårighetsgrad:

vad sägs till exempel om vit chokladpannacotta med bär och citrus eller hallon- och rabarbertarte? Ett läckert färgfoto illustrerar varje recept. En outhärlig bok för dessertälskaren. AW

**Kiffe, kiffe i morgon**  
av Faïza Guène

Roman/ **|||**

Rappt, kort och lättillgängligt om 15-åriga Doria i Paris-förort. Mamma, analfabet, städar på lågprishotell, pappa har stuckit hem till Marocko. Låter deppigt, men slutar hoppfullt. **10**

**Mannen som dog som en lax**

av Mikael Niemi

Detektivroman/ **|||**

Illa omtyckt äldre man mördas i Pajala. Lokala motsättningar och tornedalsfinskan spelar stora roller. Bra intrig, men ibland väl undervisande och segt. **AS**



## MATLÅDAN

*Laxgryta, 3-4 pers.*

● Skalen från 1 pkt kräftor

● 2 msk tomatpuré

● 1 hackad gul lök

● 1 hackad morot

● 1 bit rotselleri, finhackad

● 1 liter vatten

● 2 dl vitt vin

● 2 dl matlagingsgrädd

● ca 4 hg laxfilé i 3 cm-kuber

● 2 msk finhackad dill

● 1 pkt blötlagda nudlar

**1** Ta en stor vid kastrull, hetta upp den ordentligt. Tillsätt 1 dl

matolja och därefter direkt i med kräftskal. Låt fräsa i en minut och rör om hela tiden. Tillsätt tomatpuré och vitt vin, låt puttra i en minut till. Häll därefter i grönsaker och till sist vattnet. Låt koka i 12 minuter, sila av skal och grönsaker.

**2** Koka upp buljongen och låt reducera till hälften, salta och peppra. Häll i grädden och till sist laxen och dillen. Låt sjuda några minuter tills laxen är klar. Krama ur vätskan ur nudlarna och låt dem puttra med i en minut.

**3** Serveras i djupa skålar med nybakat bröd. Smaklig måltid!

MICKE SELANDER

# Här släpps betongen fri

**Bomässa/ Ren, oskyld betong.** Fri från störande trä, tapeter och plast. På Bomässan i Tensta visades en lägenhet som är en våt dröm för betongälskare.

Arkitekten Erik Stenberg har klätt av stommen, putsat upp den och smyckat verket med möbler och inredningsdetaljer i betong.

En fördel som utnyttjas är materialets styrka. En bärande pelare ger svängrum och möjligheter. Det har gjort att två treor på mässan blivit en bostad för en annan familjetyp än normen, här kan en barnfamilj bo ihop med



HELÉN PE

till exempel far- eller morföräldrar.

Slipade och putsade ytor, en soffa (som varken är särskilt bekväm eller flyttbar), prydnads-

föremål och nyttosaker i olika former visar att betong är vad man gör den till. Varken mer eller mindre.

Och så påstås det vara trendigt också. Hög betongarbetarlönen!

INGEMAR DAHLKVIST



## MÖTEN & SÅNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet, 106 32 Stockholm  
Besöksadress: Hagagatan 2, Stockholm tel 08/728 49 00

### SYDOST

Rådjursvägen 1, Växjö  
tel 0470/75 35 30  
fax 0470/202 19

**Lessebosektionen:** medl.möte tor 14 sep, kl 18.30. Hovmantorps Folkets hus.

**Tingsrydsektionen:** medl.möte tor 14 sep, NCC:s kontor i Kallinge/Gokart. Anm till Gunnar 070-589 0113, Tommy 0470-335 34 eller Anders 0477-400 63.

### KALMAR

Radarvägen 9  
tel 0480/42 90 90  
fax 0480/510 11

**Murarklubben:** klubbmöte mån 11 sep, kl 18.30. Avd. exp, Radarv 9.

### MÄLARDALEN

Hemdalsvägen 1, Västerås  
tel 021/17 87 00,  
fax 021/41 04 13

**Strängnässektionen:** sekt.möte tor 7 sep, kl 18.30. Arbetarrörelsens hus.

### HALMSTAD

Andersbergströmmen 104  
tel 035/17 41 00  
fax 035/17 41 98

**Varbergsektionen:** medl.möte tor 7 sep, kl 18.30. Folkets hus.

### UPPLAND

Portalgatan 6A  
tel 018/19 45 00, fax  
018/19 45 01

**Alunda-Östhammarsektionen:** medl.möte tor 14 sep, kl 18.30. Migrationsverkets lokaler, Gimo. Handläggning försäkringsärenden, Försäkringskassan.

**Enköpingssektionen:** medl.möte tis 19 sep, kl 18.30. Folkets hus. Info från ABF.

**Hallstaviksektionen:** medl.möte mån 11 sep, kl 19. Folkets hus. Deltagande från SAP.

**Norräljesektionen:** medl.möte tis 19 sep, kl 19. Folkets hus. Valanalys.

**Tierpsektionen:** medl.möte tor 14 sep, kl 19. Gästis, Tierp. Rapport från kongressen.

**Uppsalasektionen:** medl.möte mån 11 sep, kl 17. Avd.expeditionen, Portalg 6 A. Inför valet.

### DALARNA/ BORLÄNGE

Hagavägen 2, Borlänge  
tel 0243/678 75  
fax 0243/824 88

**Rättviksektionen:** medl.möte ons 13 sep, kl 18.30. Rättvik Bowling & Son. På dagordningen, se personlig kallelse.

### PILEÅ

Olof Palmes gata 2  
tel 0911/787 30  
fax 0911/787 39

**Älvsbysektionen:** medl.möte tis 19 sep, kl 19. Forum, Röda rummet. Verksamheten, budget.

### LINKÖPING

Majgatan 2  
tel 013/37 44 00 fax  
013/12 25 13

**Kisasektionen:** sekt.möte tor 21 sep, kl 18.30. Café Colombia.

**Linköpingsektionen:** sekt.möte ons 13 sep, kl 17. Byggnads exp, Majgatan 2. Kommunalråd Lena Micko medverkar.

**Mjölbysektionen:** sekt.möte ons 20 sep, kl 18.30. Axel Träffs gata 7.

**Ödeshögsektionen:** sekt.möte ons 13 sep, kl 18.30. Folkets park.

**Motalasektionen:** sekt.möte ons 13 sep, kl 18.30. Norrängsgatan 3 A.

annons  
ejendsl



# STÄLL UPP FÖR VÄLFÄRD OCH DEMOKRATI

**J**u längre valrörelsen pågår, desto starkare känns det som om vi vore förflyttade tillbaka till arbetarrörelsens tidiga historia.

Maud Olofsson kräver nu att utländska företag med underbetald arbetskraft ska få arbeta utan kollektivavtal under en övergångstid i vårt land. Var det inte så arbetsgivarna gjorde en gång? Jo, 1908 anställdes engelsmän i Malmö i stället för strejkande svenska hamnarbetare. Det slutade med ett attentat mot engelsmännen förläggning med dödsfall och skadade.

I dag lever vi dessbättre i en fredligare och humanare tid.

Och att klämma åt de arbetslösa, som de borgerliga nu enats om, det låter också som ett eko från det förflutna. För att skapa dagens vrånbild av arbetslöshet har den nuvarande högern jämställt arbetslösa med arbetsskygga. Och så lägger man till groteskt upplåsta siffror om "en och en halv miljon svenskar i arbetsför ålder som inte har något jobb att gå till". **Vart går de då? Jo, till utbildning, till speciella arbetsplatser för handikappade, till sjukvård osv. Eller använder föräldradigheten för att gå ut med sina barn. Eller är förtidspensionärer efter ett långt, och ofta slitsamt, arbetsliv.**

Men hundratusentals är riktigt arbetslösa. Av medlemmarna i Byggnads a-kassa var 5 267 i genomsnitt arbetslösa i juli. Sett bakåt, speciellt mot de dystra åren 1991-1994 då Bildt styrde i Rosenbad och Maud Olofsson i arbetsmarknadsdepartementet, är det en låg arbetslöshet.

Men många fler drabbas av arbetslöshet. Ba-

ra under första halvåret i år var 13 000 byggnadsarbetare arbetslösa en eller flera gånger. De allra flesta korta perioder.

**Tror någon, mer än fördomsfulla borgerliga politiker, att alla dessa stämplade av latet? Eller för att ersättningen var så bra att det inte lönade sig att ta ett byggjobb?**

Våra kompisar som drabbas av arbetslöshet, sjukdom eller som inte orkar jobba till 65 år förtjänar vårt solidariska stöd. Liksom nyblivna föräldrar som har tid och råd att vara hemma och njuta av de små.

**"Våra kompisar som drabbas av arbetslöshet, sjukdom eller som inte orkar jobba till 65 år förtjänar vårt solidariska stöd."**

Vi visar vad vi tycker den 17 september genom att rösta socialdemokratiskt och därmed avvisa de borgerliga piskrappen mot arbetslösa, sjuka, handikappade och småbarnsfamiljer

100 000 nya bostäder för äldre ska

byggas, enligt socialdemokratiska valmanifestet. Det är bra. Liksom att samhällsekonomin sköts. Motsatsen har vi erfarenhet av från de borgerliga regeringsåren. Följderna blev katastrofala, inte minst för byggandet.

Att bygga nytt och bygga om är att skapa välstånd. Något som förbundet just lyft fram under bomässan i Tensta.

Och att rösta är att sluta upp bakom demokratin. Den erövrades i strid med den gamla högern. Och är ett folkligt privilegium värt att slå vakt om. ●



**HANS TILLY**

förbundsordförande

Telefon 08- 728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post [hans.tilly@byggnads.se](mailto:hans.tilly@byggnads.se)

## TILLY TYCKER TILL...

### ... OM HOCKEYFACK

● Den svenska hockeystjärnan Daniel Alfredsson är vald till vice ordförande för spelarfacket NHLPA. Än en gång hedras en svensk genom att få ett viktigt uppdrag. Och än en gång visar det sig hur viktigt facket är, också för löntagare som inte direkt lever på svältgränsen.

### ... OM NYREKRYTERING

● Fortfarande går flera tusen byggnadsarbetare utan jobb. Och fortfarande har flera hundra av de 3 500 som gick ut gymnasieskolan i våras ännu inte fått anställning som lärling. Detta sagt bara som ett stillsamt påpekande till alla dem som högljutt klagat på att det saknas arbetskraft.

### ... OM BILÅKNING

● Det är dyrt att ha bil. För nästan alla byggnadsarbetare är det dessutom ett måste. Men varför göra det dyra dyrare genom att vältra över kostnader på försäkringstagnarna? För det är vad de borgerliga är eniga om. Oeniga är de däremot (också) om hur hög bensinskatten ska vara.

SEGRADE RYSSEN VID MINNESKORT	HUSRUM TILLHÅLL FÖR REP-TILER	TIDIGT VAPENSLAG SNASK		LITTERÄR ORM ARROGANT LJUD	GULDKUNG			
PARK AV SMÅBITAR KÄMPA				VOKALER ENORM				
HABIT BALETT-MUSIK		STRUTS	EFTER SOVJET FÖRFÖLJA		BELYSER STRÅK			
BURBO			TVÄR					
VATTEN-PROV	GÅR RÄTT RAD		SKÄRA AV					
KOK			UPPRETAT SAMISKT TÄCKE					
↓	KOM BORG IFRÅN NO. POLAR-FORSKARE	LIVEGEN	CISTERN GREPPA	MITT I TRÄD	JP 2006 ©PERSSON	BLOCK-VÄGG	NILS HEDIN	MUSIK-GRUPP
				→	STÖPPAS IN I MUNNEN		VRIST EJ PÅ TAPETEN	
MÅLAD SOUVENIR HÄRKANAL						FÖDO-PASSAGE		
↳			KAN BRY-TARE SLÅS	BASKISKT BOLLSPEL MÅNE			EFTER-MÅLE GUPPAR PÅ YTAN	
SKATTE-ORGAN GREKISK GUDINNA			DEL AV JURA			STORT VERK KADAVER	FLORIDA KÖRT GREKISK MUSA	HON I STALLET
↳		SMAL KANAL	BRUKAR TURORD-NING SKYNDNA				PROFET I ISRAEL PÅLAGA	
EMBARK-ERA TAS I TINA				ELLEN YNGVE	TITTAR SNOPEM DRÖG			BELGISK KURORT
↳		FÖRF. TAGE STOL				SAMMAN-BUNDET PÅSTÅR		RINGLEK PRO-NOMEN
KANALÖ TRIVS MÅNGA BÅST					ÄR KON-FORMAD			PASCAL ↘
↳			HAR SINA SLAVAR				RÄTT OCH SLÄTT	

### VINNARE I BILDKRYSS 9

blev Stefan Nyman, Norrköping, Ulla Åberg, Arlöv, Johnny Svensson, Sala, Marianne Zegelsson, Karlskoga, Olle Axesson, Kristinehamn, Birgitta Hultman, Laxå, John Melin, Göteborg, Bengt Källberg, Järfälla, Alpo Jalonen, Västerås, Arne Sätterström, Sköndal, Göte Bergström, Karlstad, Arne Sundgren, Stockholm, Monica Månsson, Fjärås, Valter Wederyd, Hisings-Kärna samt Hans Eriksson, Eskilstuna, vilka får var sin dubbeltrisslott.



## BILDKRYSS #12

**Dragning den 27 september.** 15 med rätt lösning vinner var sin trisslott med chans att få upp till 7,5 miljoner kronor. Sänd lösningen till Bildkryss 12, Byggnadsarbetaren, Box 19615, 104 32 Stockholm.

Namn.....

Adress.....

Postadress.....